

T-5

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), a u vezi sa članom 12. Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 11/12 i 11/18), na prijedlog Ministarstva zdravlja, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 5. sjednici, održanoj dana 14.05.2019. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prima se na znanje Izvještaj o poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2018. godinu.

II.

Izvještaj iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02- 37 2019 /19
Datum, 14.05.2019. godine
Z e n i c a

DOSTAVLJENO:

- 1x Ministarstvo zdravlja,
- 1x Stručna služba Skupštine,
- 1x Zavod za bolesti ovisnosti
Zeničko-dobojskog kantona, putem ministarstva,
- 1x a/a.

PREMIJER

Mirza Ganić

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Zenica, Aska Borića 28.
Tel. 032 244 544, 032 201 320,
032 201 321. Fax: 032 201 322.
www.zedo-ovisnost.ba
e-mail zdkovisnosti@bih.net.ba

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU

Javne zdravstvene ustanove Zavoda za bolesti ovisnosti
Zeničko-dobojskog kantona za 2018. godinu

Zenica, februar 2019. godine

Sadržaj

I	U V O D	4
	I 1. JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI ZE-DO KANTONA	4
	I 2. INTERNI PRAVNI AKTI ZAVODA	4
	I 4. VIZIJA	5
	I 5. CILJ I STRATEŠKI PRINCIPI RADA ZAVODA	5
	I 6. DJELATNOST ZAVODA	6
	I 7. ORGANIZACIJA I RAD ZAVODA	7
	I 8. FINANSIRANJE ZAVODA	8
	I 9. KADROVSKA STRUKTURA ZAVODA	8
	I 10. RADNO VRIJEME ZAVODA	9
	I 11. PROSTOR ZA RAD ZAVODA	9
	I 12. STRUČNA EDUKACIJA UPOSLENIKA, UČEŠĆE NA SEMINARIMA	10
	I 13. AKAZ	10
	I 14. MJERE ANTIKORUPCIJE	10
II	ODJELJENJE ZA PREVENCIJU	11
	II 1. UVODNE NAPOMENE	11
	II 2. EDUKACIJA UČENIKA OD 13 DO 18 GODINA	11
	II 3. EDUKACIJA VIJEĆA UČENIKA – VRŠNJAČKA EDUKACIJA	12
	II 4. EDUKACIJA RODITELJA	13
	II 5. EDUKACIJA MLADIH EDUKATORA MEDICINSKE ŠKOLE	13
	II 5.1. EDUKACIJA MLADIH EDUKATORA PRVE GIMNAZIJE U ZENICI SA AKCENTOM NA OVISNOST INTERNETU	13
	II 5.2. EDUKACIJA MLADIH EDUKATORA MEDICINSKE ŠKOLE SA AKCENTOM NA INTERNET, DUHAN, AKOHOL I MARIHAUNU	14
	II 6. KONTINUIRANA EDUKACIJA UČENIKA U ZAVODU	14
	II 7. EDUKACIJA 400 UČENIKA DRUGE GIMNAZIJE	14
	II 8. PODRŠKA ISTRAŽIVAČKOM RADU UČENIKA JU OŠ „MIROSLAV KRLEŽA“ IZ ZENICE	14
	II 9. PODRŠKA IZGRADNJI SISTEMA PREVENCIJE U NOVOM GRADU/BOSANSKOM NOVOM	14
	II 10. EDUKACIJA IZVIĐAČA	15
	II 11. EDUKACIJA RADNIKA	15
	II 12. KONTINUIRANA PREVENCIJA I PROMOCIJA PUTEM INTERNETA	15
	II 13. STRUČNI SKUPOVI	16
	II 16. PROMOTIVNE I IZDAVAČKE AKTIVNOSTI	17
	II 17. ISTRAŽIVANJA	17
	II 18. SARADNJA SA MEDIJIMA	19
	II 19. KAMPANJE:	20
	II 20. SARADNJA SA UDRUŽENJIMA	21
	II 21. RAD SAVJETOVALIŠTA	21
	II 22. PREVENTIVNA POLITIKA	21
	II 23. JAVNE LIČNOSTI	21
	II 24. SARADNJA SA SOS DJEČIJIM SELIMA U MAGLAJU	22
	II 25. MULTIDISCIPLINARNI PRISTUP U RADU SA POČINITELJIMA NASILJA U PORODICI U KANTONU 10	22
	II 26. EDUKACIJA U SPORTSKIM KLUBOVIMA	22
	II 27. DOKUMENTARNI FILM O METADONU	22
	II 28. MJERE ANTIKORUPCIJE	22
	II 29. KOMISIJA ZA PRIGOVORE PACIJENATA	23
III	SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN	24
	III 1. ODJELJENJE ZA AMBULANTNI TRETMAN	24
	III 1.1. NEUROPSIHIJATRIJSKI PREGLEDI	25
	III 1.2. BROJ PACIJENATA	25
	III 1.3. STRUKTURA PACIJENATA NA KRAJU 2018. GODINE	26
	III 1.4. TESTIRANJE NA PSIHOAKTIVNE SUPSTANCE	27
	III 1.4.1. OPŠTI PODACI	27
	III 1.4.1.2. BROJ TESTIRANJA I TESTOVA TOKOM 2018. GODINE	27
	III 5. RAD ZAVODA	28

III 1.5. DECENTRALIZACIJA I TERENSKI RAD.....	28
III 1.6. SUPSTITUCIONA TERAPIJA.....	28
III 1.6.1. METADONSKA TERAPIJA	29
III 1.6.2. TERAPIJA SUBOXONOM	30
III 1.7. RAD PSIHOLOGA U AMBULANTI.....	32
III 2. ODJELJENJE ZA STACIONARTNI TRETMAN - DETOKS	33
III 2.1. STRUKTURA PACIJENATA	33
III 2.2. ZAKLJUČAK	40
IV ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU	41
IV. 1. TABELARNI PRIKAZ PRUŽENIH USLUGA.....	43
IV.1.1. USLUGE U AMBULANTNOM TRETMANU	43
IV.1.2. USLUGE U STACIONARNOM TRETMANU	43
IV.1.3. USLUGE U LOKALNOJ ZAJEDNICI.....	43
IV.1.4. USLUGE SMJEŠTAJA U TERAPIJSKE ZAJEDNICE	44
IV.1.5. MJERE OBAVEZNOG LIJEČENJA	44
V IZVJEŠTAJ O EKONOMSKO FINANSIJSKOM POSLOVANJU ZA 2018. GODINU	46
V 1. FINANSIJSKO POSLOVANJE.....	46
VI ZAKLJUČAK.....	48
VI PRILOG.....	51
TABELA 1.STRUKTURA UKUPNIH PRIHODA	51.
GRAFIKON 1. STRUKTURA UKUPNIH PRIHODA.....	51
GRAFIKON 2. STRUKTURA UKUPNIH PRIHODA.....	51
TABELA 3. PRIHODI ZAVODA	52
GRAFIKON 3. PRIHODI ZAVODA.....	52
TABELA 4. RASHODI ZAVODA	52
GRAFIKON 4. RASHODI ZAVODA.....	52
TABELA 5. ODNOS PRIHODA I RASHODA	53
GRAFIKON 5. ODNOS PRIHODA I RASHODA	53
TABELA 6. DOBIT ZAVODA	53
TABELA 7. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU JZU ZAVODA ZA BOLESTI OVISNOSTI ZA 2018 GODINU	54

I UVOD

I 1. Javna zdravstvena ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Ze-do kantona

Javna zdravstvena ustanova Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti (u daljem tekstu: Zavod) osnovana je Odlukom o osnivanju Zavoda od strane Skupštine Zeničko-dobojskog kantona na redovnoj sjednici održanoj 13.10.2005. godine pod brojem 01-37-28382/05, a koja je objavljena u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona br. 11/05“.

Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni Zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona broj 01-37-16098/12 od 20.07.2012. godine promijenjen je naziv ustanove u **Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona**. Istim aktom usklađena je djelatnost Zavoda a na osnovu Odluke o klasifikaciji djelatnosti BiH („Službene novine BiH“ broj: 47/10) i definisani su izvori i načini obezbjeđivanja sredstava za rad i raspolaganje viškom prihoda nad rashodima. U skladu sa pomenutom Odlukom Zavod je izvršio usklađivanje svih općih akata ustanove. Nakon prihvaćene inicijative Zavoda, za usklađivanje Člana 2. Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti, Skupština Zeničko-dobojskog kantona donijela je Odluku o izmjenama Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača koje se odnose na naziv Ustanove i njenu djelatnost, po kojoj ustanova dobiva konačan naziv Javna zdravstvena ustanova **Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona** („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 11/18). Shodno donesenoj Odluci i ukazanoj potrebi za tehničkim poboljšanjem teksta Statuta, broj: 338-III-2/12 U.O od 31.08.2012. godine pristupilo se usklađivanju Statuta. Upravni odbor je na svojoj 15. sjednici 9.11.2018. godine donio odluku o usvajanju Statuta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Ze-Do kantona na kojeg je Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na svojoj 171. sjednici održana dana 30.11.2018. dala saglasnost Zaključkom broj: 02-1-17670/18 od 30.11.2018. godine.

Upis u sudski registar izvršen je dana 05.12.2005. godine po brojem U/I-2193/05. od kada i počinje zvaničan rad Zavoda. U skladu sa već pomenutim izvršena je preregistracija Zavoda u Općinskom sudu u Zenici rješenjem o izmjenama podataka br. 043-0-Reg-12-000898 od 3.9.2012. godine. Shodno novoj Odluci izvršena je i nova preregistracija kod Općinskog suda u Zenici Rješenjem o izmjenama podataka Broj: 043-0-Reg-18-001396 od 07. 12. 2018 godine.

Osnivač Zavoda je Skupština Zeničko-dobojskog kantona.

Sjedište Zavoda je u Zenici, u Ulici Aska Borića 28.

Identifikacioni broj Zavoda je: 4218500470003.

I 2. Interni pravni akti Zavoda

1. Statut Javne zdravstvene ustanove Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.

2. Pravilnik o radu JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona
3. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji sistematizaciji JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.
4. Pravilnik o obrazovanju i usavršavanju zaposlenika JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.
5. Pravilnik o javnim nabavkama.
6. Pravilnik o zaštiti od požara.
7. Pravilnik za postupanje Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona u slučajevima diskriminacije (prevencija, zaštita i sankcije).
8. Pravilnik o zaštiti na radu.
9. Poslovnik o radu stručnog vijeća Zavoda.
10. Pravilnik o prevenciji i borbi protiv korupcije, 2012. godine
11. Pravilnik o načinu obavljanja obavezne deratizacije.
12. Poslovnik o radu Upravnog odbora JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.
13. Poslovnik o radu Etičkog komiteta.
14. Poslovnik o radu Komisija za lijekove.
15. Poslovnik o radu Komisije za prigovore pacijenata.
16. Poslovnik o radu Komisije za poboljšanje kvalitete i sigurnosti u Zdravstvu.

Tokom izvještajnog perioda pristupilo se usklađivanju Pravilnik o radu i sistematizaciji radnih mjesta u skladu sa usvojenim Statutom, zakonskim aktima i potpisanim kolektivnim ugovorima.

I 3. Misija

JU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je specijalizovana zdravstvena ustanova za pružanje usluga iz oblasti prevencije i istraživanja ovisnosti, tretmana i rehabilitacije ovisnika. U svom radu primjenjuje savremene metode u ambulantnim i stacionarnim uslovima, uz kontinuirano stručno unapređivanje, a u cilju poboljšanja i unapređenja kvalitete života stanovništva na području Zeničko-dobojskog kantona.

I 4. Vizija

Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je ustanova koja će svojim stručnim i profesionalnim pristupom prevenciji i istraživanju, tretmanu i rehabilitaciji ovisnosti prevazići kantonalne i entitetske okvire i postati regionalni centar za bolesti ovisnosti.

I 5. Cilj i strateški principi rada Zavoda

Sve aktivnosti Zavoda imaju za cilj da se unapređenjem kvaliteta zdravstvene usluge postigne što veće zadovoljstvo pacijenata i pozitivni rezultati rada i poslovanja. U Programe primarne prevencije uključiti što veći broj adolescenata i mladih ljudi sa ciljem razvijanja

svijesti i otpora prema psihoaktivnim supstancama. Permanentno unapređivati znanje zaposlenih putem programa kontinuirane interne i eksterne edukacije sa ciljem ostvarivanja što kvalitetnije zdravstvene usluge.

Iz toga proizilaze strateški principi u radu Zavoda:

- Visoki kvalitet zdravstvene usluge,
- Kontinuirana medicinska edukacija osoblja, kroz stalno stručno unapređivanje postojećih programa liječenja i uspostavljanje novih u skladu sa preporukama SZO,
- Multidisciplinarni timski pristup,
- Primarna prevencija i rano otkrivanje poremećaja,
- Monitoring i evaluacija svih segmenata rada
- Multisektorijska saradnja,
- Pozitivno finansijsko poslovanje,
- Medijska promocija rada ustanove.

I 6. Djelatnost Zavoda

U skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Odlukom o klasifikaciji djelatnosti Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 47/10), Statutom Zavoda na koji je Skupština Zeničko-dobojskog kantona dala svoju saglasnost Zavod obavlja sljedeće djelatnosti:

- 86.10 - djelatnosti bolnica;
- 86.22 - djelatnosti specijalističke medicinske prakse;
- 86.90 - ostale djelatnosti zdravstvene zaštite;

U skladu sa naprijed navedenim zakonskim odredbama, utvrđena je djelatnost Zavoda:

- stacionarna i ambulantno-poliklinička zdravstvena zaštita sa rehabilitacijom oboljelih ovisnika,
- planira, predlaže i provodi mjere primarne prevencije za očuvanje i unapređenje zdravlja u segmentu ovisnosti;
- dijagnostiku, terapiju, sekundarnu i tercijarnu prevenciju, rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju ovisnika;
- provođenje programa supstitucione terapije prema standardima Svjetske zdravstvene organizacije;
- vođenje registra bolesti ovisnosti;
- ostvaruje saradnju sa zdravstvenim ustanovama svih nivoa zdravstvene zaštite;
- ostvaruje saradnje sa ustanovama koje kroz svoju djelatnost mogu biti uključene u borbu protiv bolesti ovisnosti (osnovne i srednje škole, prosvjetno- pedagoški zavodi, visokoškolske ustanove, centri za socijalni rad, nevladine organizacije, sportska udruženja, udruženje građana i roditelja);
- provodi istraživački rad i statističku obradu iz oblasti ovisnosti;
- organizuje i /ili provodi programe smanjenja štete za lica koja injektiraju droge;
- organizuje stručna savjetovanja, seminare, javne tribine, predavanja i druge aktivnosti od značaja za ostvarivanje djelatnosti Zavoda;
- provodi edukaciju medicinskog osoblja iz oblasti ovisnosti;

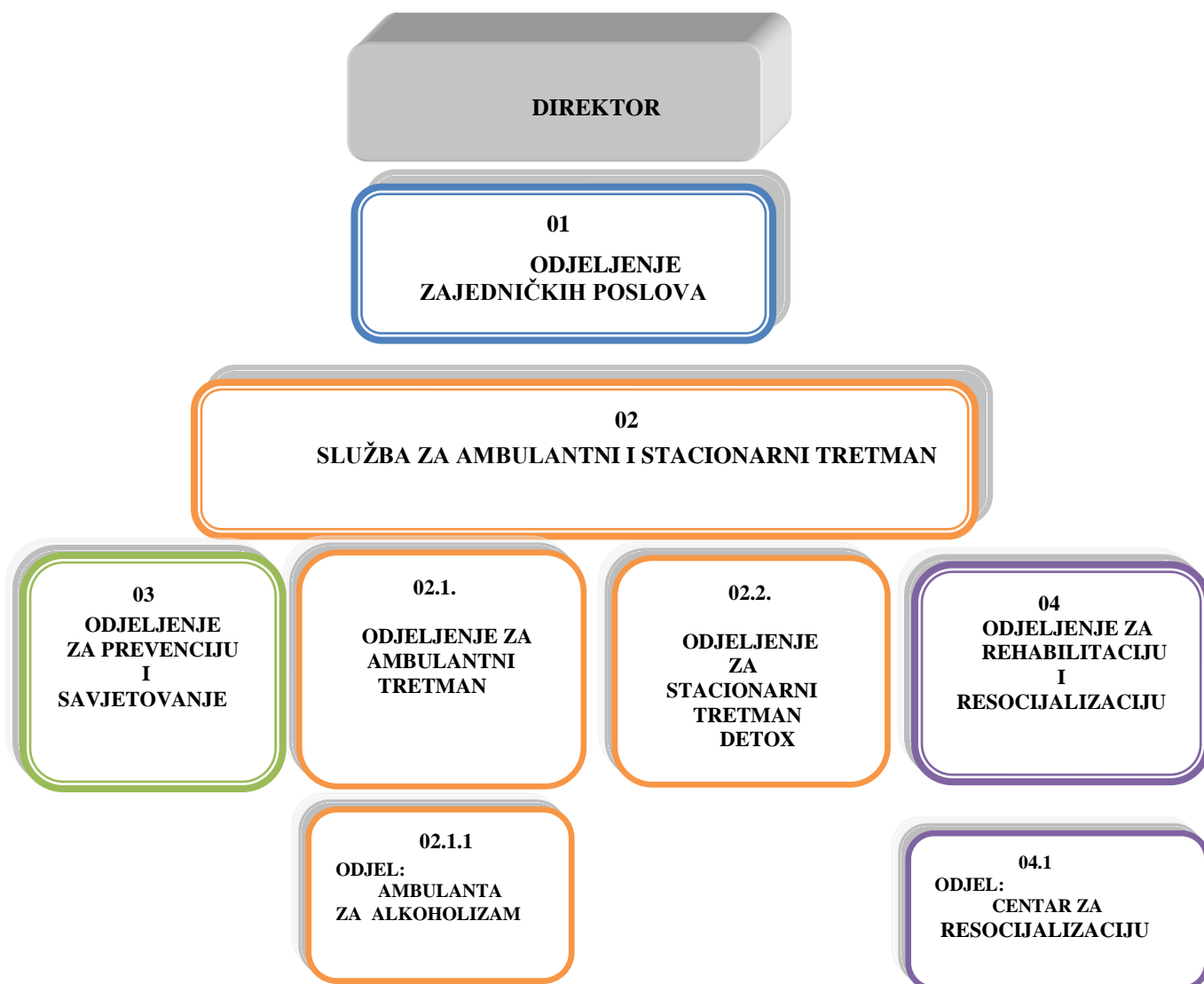
- provodi edukaciju medicinskih suradnika iz oblasti ovisnosti;
- izrađuje i provodi doktrinu i model u pružanju zdravstvene zaštite u oblasti ovisnosti.
- učestvuje u dopunskom stručnom osposobljavanju zdravstvenih i nezdravstvenih radnika iz svoje profesionalne oblasti;
- obavlja i druge poslove u oblasti bolesti ovisnosti u skladu sa posebnim propisima.

I 7. Organizacija i rad Zavoda

Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja izvršeno je usklađivanje svih općih akata Zavoda. U predviđenom zakonskom roku usvojeni su svi opći akti predviđeni ovom Odlukom osnivača. U skladu sa opštim aktima Zavoda svoju javno-zdravstvenu djelatnost obavlja putem organizacionih jedinica, službi i odjeljenja i to:

Osnovne organizacione jedinice obrazuju se za vršenje poslova i zadataka, iz jedne ili više oblasti, iz djelokruga Zavoda.

Šematski prikaz organizacione strukture zavoda:

Osnovne organizacione jedinice Zavoda su:

- 01. Odjeljenje zajedničkih poslova
- 02. Služba za ambulantni i stacionarni tretman
  - 02.1. Odjeljenje za ambulantni tretman
    - 02.1.1 Odjel: Ambulanta za alkoholizam
  - 02.2. Odjeljenje za stacionarni tretman - Detoks
- 03. Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje
- 04. Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju
  - 04.1. Odjel: Centar za resocijalizacij

I 8. Finansiranje Zavoda

Sredstva za rad Zavod ostvaruje:

- iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona,
- ugovorom sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona,
- iz drugih izvora, na način i pod uvjetima određenim zakonom, aktom o osnivanju i statutom Zavoda.

I 9. Kadrovska struktura Zavoda

Tabela broj 1. Struktura zaposlenih na dan 31.12.2018. godine

Zanimanje	Stručna sprema	Broj
Direktor- Dr. medicine specijalista neuropsih.	VSS	1
Dr. medicine , specijalista neuropsihijatar	VSS	2
Dr. medicine	VSS	1
Diplomirana medicinska sestra	VSS prvi ciklus	1
Medicinski tehničar	SSS	19
Diplomirani psiholog	VSS	3
Diplomirani socijalni radnik	VSS	1
Socijalni radnik	VŠ	1
Diplomirani pedagog - psiholog	VSS	1
Diplomirani socijalni pedagog	VSS	1
Diplomirani ekonomista	VSS	1
Diplomirani pravnik	VSS	1
Administrativni radnik	SSS	2
Spremačica	NS	2
Ukupno		37

Od toga su:

- zdravstveni radnici .....**24** radnika ili.... 65%
- zdravstveni saradnici..... **7** radnika ili.... 18,8%,
- administrativni radnici..... **4** radnika ili.... 10,8%,
- ostali radnici ..... **2** radnika ili..... 5,4%

U toku godine u Zavodu **nije bilo promjene broja usposlenika**, osim što je izvještajnom periodu 10 osoba odradilo je pripravnički staž u svojstvu volontera, (srednja medicinska škola). Po federalnom programu zapošljavanja - prvo radno iskustvo u Zavodu su radile dvije osobe sa VSS, (jedan diplomirani pravnik i jedan VŠŠ pravnik) te jedna osoba je radila po programu – Prvo sticanje radnog iskustva koj je je sufinansirao Zeničko-dobojski kanton (diplomirani ekonomista).

Kadrovska struktura zaposlenih u Zavodu relativno je povoljna. Od ukupnog broja zaposlenih u Zavodu je jedan doktora nauka, pet magistra nauka, dva primarijusa. Također, tri uposlenika su u procesu predaje nacrta doktorskih disertacija. Više od 40% radnika Zavoda ima visoku stručnu spremu.

I 10. Radno vrijeme Zavoda

Radno vrijeme Zavoda prilagođeno je potrebama korisnika u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o radu.

Uposlenici Odjeljenja zajedničkih poslova, Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje i Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju rade od 7 sati i 30 minuta do 15 sati i 30 minuta radnim danom.

Odjeljenje za ambulantni tretman radi sa pacijentima od 7 sati do 15 h radnim danima. Utorkom i četvrtkom dodatno se radi do 17 sati (Savjetovalište od 15 do 17 h). Vikendom i praznicima podjela terapije obavlja se od 8 sati do 11 sati. Odjeljenje za stacionarni tretman radi 24 sata dnevno sa smjenskom organizacijom posla.

I 11. Prostor za rad Zavoda

Zavod nema vlastiti prostor pa radi i djeluje u iznajmljenim prostorima!

Rad Zavoda odvija se u Zenici na dvije odvojene i udaljene lokacije: ambulantni dio u zgradi "Socijalnog" u prostoru dobijenom na korištenje od Zavoda zdravstvenog osiguranja (oko 160 m²) i stacionarni dio u iznajmljenom prostoru Kantonalne bolnice (oko 140 m²) sa deset kreveta. Za ambulantni prostor nemamo troškove iznajmljivanja, a za stacionarni plaćamo Kantonalnoj bolnici. Rad u terenskim ambulantama se odvija u općinskim domovima zdravlja u prostorima koji su Zavodu stavljeni na raspolaganje, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Saradnja sa Kantonalnom bolnicom i domovima zdravlja je dobra i korektna. Ugovorima se regulišu međusobni odnosi.

Zavod, zbog svoje specifičnosti i prostorne širine kantona, te opredjeljenja Zavoda da djelatnost ostvaruje po decentralizacijskom modelu, obavlja djelatnost na deset (10) prostorno odvojenih lokaliteta na kantonu i dodatno u još dva kazneno-popravna zavoda (Zenica i Busovača) – ukupno 12 lokaliteta!

Tabela broj 2. Prostori u kojim se obavlja djelatnost Zavoda

Općina Zenica,	Odjeljenje za ambulantni tretman
Aska Borića 28 (prostor dobijen na korištenje od Zavoda zdravstvenog osiguranja)	Odjeljenje zajedničkih poslova Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje Odjeljenje za rehabilitaciju
Grad Zenica, (iznajmljeni prostor Kantonalne bolnice Zenica)	Odjeljenje za stacionarni tretman - Detoks

---

Općine Tešanj, Visoko, Breza, Kakanj   Ambulante lokalnog Doma zdravlja
Maglaj, Doboj-Jug, Zavidovići (trenutno
nema pacijenata), Vareš

I 12. Stručna edukacija uposlenika, učešće na seminarima

Ulaganjem u edukaciju zaposlenika nastojimo osigurati kontinuitet razvoja, kroz usvajanje savremenih metoda i unapređenja tehnika rada. Time se doprinosi profesionalnom pojedinačnom i timskom jačanju u djelatnosti koju vršimo. Svim uposlenicima dostupan je internet aktuelnim naučnim i stručnim radovima i informacijama. Radnici Zavoda, u skladu sa finansijskim mogućnostima i potrebama te usvojenim Planom edukacije učestvovali su na domaćim i međunarodnim kongresima, konferencijama, seminarima i sl. Uz eksternu edukaciju provođena je i interna edukacija. Pored ličnih ambicija Zavod je obavezan voditi računa o sručnoj edukaciji radnika, s obzirom da smo certificirana ustanova za kvalitet i sigurnost u zdravstvu.

I 13. AKAZ

U protekloj godini nastavljeno je unapređenje radno-profesionalnog ambijent za iskazivanje pune samoodgovornosti, iskazivanje kvalifikacije, znanja i umijeća u pružanju profesionalnih usluga koje smo uskladili sa standardima Agencije za kvalitet i akreditaciju. Dostignuti nivo kvaliteta i sigurnosti i dalje se razvija kroz poštivaje usvojenih procedura i standarda. Nakon što smo postali prvi certificirani Zavod u državi, a i prva Zdravstvena ustanova u Zeničko-dobojskom kantonu koja je dobila certifikat za postignuti kvalitet u radu po standardima AKAZ-a, (od 12. 01. 2018. godine, broj rješenja: 02-37-10/18) kontinuirano se održava dostignuti nivo, provode se usvojene procedute te se vrše pripreme za narednu reviziju.

I 14. Mjere antikorupcije

Zavod za bolesti ovisnosti se uključio u aktivnosti izrade Akcionog plana za borbu protiv korupcije u svojoj ustanovi. Temeljem Odluke Vlade Zeničko-dobojskog kantona o usvajanju Akcionog plana za borbu protiv korupcije (Broj 02-06-4089/17), te uputa tima Vlade Zeničko-dobojskog kantona, odlukom Direktora imenovana je radna grupa i koordinator antikorupcionih aktivnosti. Kordinator je prošao edukaciju kroz seminare nakon edukacije pristupio je izradi Operativnog plana Zavoda koji ima 36 aktivnosti i 75 mjera. Mjere će se provoditi u dvogodišnjem periodu. Imenovana radna grupa izradila je Plan integriteta koji je dostavila nealežnom tijelu u Vladi Ze-Do kantona. U izvještaju tima Vlade Ze-Do kantona Zavod za bolesti ovisnosti označen je kao primjer pozitivne prakse u oblasti zdravstva, (Izvještaj o provođenju Akcionog plana za borbu protiv korupcije Vlade Zeničko-dobojskog kantona Broj 02-06-807-2/19) kao zdravstvena ustanova u Ze-Do kantona koja je kvalitetno izradila Plan integriteta.

II ODJELJENJE ZA PREVENCIJU

II 1. Uvodne napomene

Odjeljenje za prevenciju svoju aktivnost provodi na dvije razine, i to kroz prevenciju i istraživačke programe.

U strategiji odjeljenja za prevenciju kroz program primarne prevencije cilj je uključiti što veći broj adolescenata i mladih sa ciljem sprječavanja upotrebe "prve droge". Pravilan odgoj, afirmacija znanja su najzreliji oblici prevencije narkomanije. Stalnom provedbom organiziranih primarno-preventivnih odgojno-obrazovnih programa moguće je velik dio još zdrave populacije djece i mladih zaštititi i odvratiti od započinjanja uzimanja sredstava ovisnosti. Gdje god se nalazila djeca i mladež, neko mora biti odgovoran kako za njihovu izloženost ponudi droge, isto tako i javno zdravstveni sistem mora prepoznati svoje mjesto i ulogu upravo tamo gdje mladi žive i provode svoje vrijeme (od obitelji, škole do ulice), moraju imati razrađenu tehnologiju suočavanja sa problemom ovisnosti te svojim programima učinitu smanjenje potražnje psihoaktivnih sredstava. U tom kontekstu i Zavod za bolesti ovisnosti prepoznaje svoju ulogu i definira strategiju.

Cilj aktivnosti Zavoda u oblasti primarne prevencije je spriječiti ili smanjiti potrebu za uzimanjem droga, dok smanjenje dostupnosti rade organi MUP-a, sudovi itd. Preventivni programi Zavoda su usmjereni prema slijedećim ciljanim sredinama: općine i kanton, sistem obrazovanja, sistem sportskih udruženja, sistem vjerskih zajednica, studenti, i opća populacija. Vrste programa su: opća edukacija, edukacija edukatora, razvoj zdravih životnih stilova mladih, poticanje sportskih aktivnosti i omasovljavanja sporta, izrade edukativnih resursa (dokumentarni filmovi, brošure, itd,), izdavačka djelatnost, kampanje, veb-informisanje, medijske aktivnosti, naučna djelatnost, preventivna politika, savjetovalište i antidroga telefon.

Tim Odjeljenja za prevenciju čine diplomirani psiholog i pedagog-psiholog. Po ukazanim potrebama za realizaciju programa prevencije se povremeno prima psiholog-pedagog na određeno vrijeme. U izvještajnom periodu su članovi Odjeljenja radili i u Službi za ambulantni i stacionarni tretman i Odjeljenju za rehabilitaciju i resocijalizaciju.

Prostorni kapaciteti za rad tima Odjeljenja za prevenciju su krajnje neadekvatni, dijele prostor, (jedne prostorije od 10m²), sa pravnicom i pripravnicom. U tom prostoru radi pet osoba.

II 2. Edukacija učenika od 13 do 18 godina

Obzirom da je preventivne aktivnosti među učenicima najefikasnije provoditi u saradnji sa školama, neophodna je saradnja sa Pedagoškim zavodom, njihovo odobrenje kao i uspostavljanje saradnje sa školskim menadžmentom da ove aktivnosti budu usklađene sa nastavnim programima i da ne remete redovni rad u školama. Program edukacije je kontinuiran i provodi se dvanaest godina. U izvještajnom periodu je obavljeno niz edukacija sa učenicima, a kroz projekat „Prevencija bolesti ovisnosti kod učenika uzrasne populacije od 13 – 18 godina“. U prvih šest mjeseci je realizovano 26 radionica i to: u Gimnazija - Kakanj, Gimnazija- Maglaj, OŠ „Hamza Humo“- Babino, Zenica, OŠ „Mak Dizdar“- Zenica, Prva osnovna škola – Maglaj, OŠ „Hasan Kikić“ Tetovo, Zenica, Zanatska škola- Zenica, OŠ „Aleksa Šantić“ – Perin Han, Zenica, Srednja muzička škola Zenica, Srednja muzička škola Zenica, Međunarodna škola – Zenica, OŠ „Abdulevehab Ilhamija“ Željezno polje te OŠ „Begov Han“- Begov Han, Zenica. Ukupno je tokom prvih šest mjeseci u ovu edukaciju uključeno preko 650

učenika. (U toku 2017. godine u istom periodu su realizirane 22 radionice sa približnim učešćem više od 550 učenika). U drugom polugodišnjem periodu ovim aktivnostima je obuhvaćeno 22 škola, i to: OŠ Begov Han, OŠ Druga osnovna škola Zavidovići, OŠ Prva osnovna škola Zavidovići, OŠ Maglaj u Maglaju, SŠ Srednja mješovita škola u Maglaju, SŠ Gimnazija u Maglaju, OŠ „Meša Selimović“ Zenica, SŠ Druga Gimnazija Zenica, SŠ Tehnička škola Kakanj, SŠ Srednja mješovita škola Kakanj, SŠ Srednja tehnička škola Zenica, OŠ „Hamdija Kreševljaković“ Kakanj, OŠ „Miroslav Krleža“ Zenica i SŠ Ekonomska škola Zenica. *U toku 2018.godine posjećeno je 48 škola i u radionice uključeno preko 1400 učenika. U odnosu na prethodnu godinu realizovano je 12 radionica više (prethodne godine je posjećeno 36 škola).*

II 3. Edukacija Vijeća učenika – vršnjačka edukacija

Projekat se provodi više do šest godina u kontinuitetu. Projekat „Prevenција bolesti ovisnosti kroz vršnjačku edukaciju“ realizovan je tokom prvih šest mjeseci u 17 škola, a u općinama Visoko, Kakanj i gradu Zenica. U ovu edukaciju je uključeno 510 članova Vijeća učenika (Isti program je proveden u istom periodu 2017.godine u 12 škola u kantonu i sa 360 članova Vijeća). Osnovna ideja projekta je da će članovi Vijeća nakon provedene edukacije istu replicirati u svojim odjeljenjima, tj. vršnjaci će educirati vršnjake. Ideja se zasniva na zvaničnim protokolima rada Vijeća učenika. Ovim projektom je broj indirektno educiranih učenika velik i obuhvata oko 300 školskih odjeljenja (do ukupnog broja indirektno educiranih učenika može se doći tako da se broj odjeljenja pomnoži sa prosječnim brojem učenika u razredu: $300 \times 20 = 6.000$). Članovi Vijeća učenika su pored znanja dobili i printane materijale čime su im kompetencije značajno pojačane. Projekat se prema planu implementira u svim općinama Zeničko-dobojskog kantona. Nakon što se educiraju sva vijeća u jednoj općini pristupa se slijedećoj općini.

Slijedeće škole su uključene u edukaciju: OŠ „Mula Mustafa Bašeskija“- Visoko, OŠ „Musa Ćazim Ćatić“- Visoko, OŠ „Skender Kulenović“- Dobrinja, Gimnazija- Visoko, Srednja Mješovita – Visoko, „Miroslav Krleža“- Zenica, Franjevačka Gimnazija- Visoko, Medresa Visoko, Brizniku (Kakanj), OŠ „Mula Mustafa Bašeskija“- Kakanj, OŠ „Hamdija Kreševljaković“ Kakanj, Mješovita srednja škola- Kakanj, OŠ „15 april“- Doboј (Kakanj), OŠ „Omer Mušić“- Kakanj, OŠ „Ahmed Muradbegović“- Kakanj, Gimnazija „Mushin Rizvić“- Kakanj, te SMŠ Kemal Kapetanović- Kakanj.

Projekat je nastavljen i u drugoj polovini godine a nakon što je dobiveno odobrenje od strane Pedagoškog zavoda (odobrenje tražimo svake godine). Za ovu aktivnosti koordinator Pedagoškog zavoda definiše termine i škole koje ćemo posjetiti. Imali smo po planu 12 škola u periodu oktobar-decembar na području Žepča i Maglaja. Dvije škole nismo mogli posjetiti zbog obilnog snijega i neprohodnosti puteva u planiranom i dogovorenom terminu. Radionice su urađene u slijedećim školama: Srednja mješovita škola Žepče, OŠ „Abdulvehab Ilhamija“ Željezno Polje, OŠ „Žepče“ Žepče, OŠ „Begov Han“ Begov Han, OŠ „Fra Grge Martić“ Ozimica Žepče, Osnovna glazbena Katarina Kosača Žepče, KŠC „Don Bosco“ Žepče, OŠ „Novi Šeher“, Prva osnovna škola Maglaj, OŠ „Maglaj“.

U toku 2018.godine posjećeno je 29 škola i u radionice uključeno preko preko 800 članova vijeća učenika. U odnosu na prethodnu godinu realizovano je 10 radionica više (prethodne godine je posjećeno 19 škola u okviru ove aktivnosti sa ukupno oko 510 učenika).

II 4. Edukacija roditelja

Dosadašnja iskustva u radu sa Vijećima roditelja ukazuju na slabu posjećenost. Na žalost motivacija roditelja za teme iz oblasti ovisnosti je niska. Stoga ove edukacije provodimo na poziv roditelja ili škola. Fokus Zavoda je ka indirektnoj edukaciji putem informativnih i edukativnih printanih materijala. U tom pravcu je nastavljane podjela materijala putem škola kao i u elektronskom formatu putem veb stranice i fesjbuk stranice. U izvještajnom periodu smo imali dvije edukaciji i to u SŠ Medicinska škola Zenica (Prekomjerna upotreba interneta kod djece) i OŠ Enver Čolaković. U ovoj aktivnosti je uključeno 60 roditelja. U toku 2017 godine su realizirane 2 radionice sa skromnim odzivom roditelja, ukupno je bilo 27 roditelja.

II 5. Edukacija mladih edukatora Medicinske škole

Ovo je novi projekat. Ideja za njegovu realizaciju je dobivena u julu 2017.godine tokom sastanka sa predstavnicima škole. Naime, saradnja sa ovom školom je vrlo produktivna i traje deset godina. Svake godine se kroz interakciju isplanira nova aktivnost. Na početku školske godine napisan je projekat a nakon dobivenog odobrenja od strane Pedagoškog zavoda pristupilo se pripremama a onda i realizaciji aktivnosti.

Prvi dio projekta se odnosio na edukaciju mladih edukatora. Selekciju kandidata je uradila Medicinska škola. U projekat je uključeno 15 učenika. Potom je organizovana edukacija za mlade edukatora tokom koje su dobili osnovna znanja iz oblasti ovisnosti kao i načina vođenja radionice.

Drugi dio projekta se odnosio na izbor škola u kojima će mladi edukatora provesti edukaciju. Izabrano je sedam škola. Na svakoj radionici su bila dva edukatora pod supervizijom osoblja Zavoda. Edukacijom je obuhvaćeno 160 učenika sa kojima ja urađena i kratka evaluacijska anketa. Odgovori učenika u odnosu na edukaciju su pozitivni.

Škole u kojima je provedena edukacija su bile: OŠ „Vladimir Nazor“ Zenica, OŠ „Meša Selimović“ u Zenici, OŠ „Edhem Mulabdić“ Zenica, OŠ „Mak Dizdar“ Zenica, OŠ "Musa Ćazim Ćatić" u Zenici, OŠ „Enver Čolaković“ Janjići i OŠ „Skender Kulenović“ Zenica.

Treći dio projekta je izrada i podjela certifikata za učenike. Izrađeni su i bedževi na kojima piše ime i prezime sa naznakom Mladi edukator.

U okviru ove aktivnosti uključeno je 160 učenika koji su imali edukaciju i 15 mladih edukatora osposobljenih za provođenje daljih aktivnosti u skladu sa planovima Medicinske škole.

II 5.1. Edukacija mladih edukatora Prve gimnazije u Zenici sa akcentom na ovisnosti o internetu

Radi se o novom projektu. Sve pripreme Zavoda su obavljene. Menadžment Prve gimnazije je odabrao 20 učenika koji će, kao i u prethodno objašnjenom projektu, proći edukaciju koju provode uposlenici Zavoda. Nakon provedene edukacije učenici će kao edukatori realizovati radionice sa svojim vršnjacima. Planirano je da bude educirano svih 20 razreda Prve

gimnazije (više od 600 učenika). Taj projekat će biti realiziran u drugom polugodištu. Tokom edukacije superviziju uživo će raditi koordinatorica projekta. Na početku i na kraju projekta vršiti će se evaluaciju znanja.

II 5.2. Edukacija mladih edukatora Medicinske škole sa akcentom na internet, duhan, alkohol i marihaunu

Edukatori koji su tokom ove godine učestvovali u projektu (II 5 Edukacija mladih edukatora) nastaviti će sa projektnim aktivnostima i u narednoj godini. Radi se o 15 mladih edukatora koji su prošli predhodnu doedukaciju iz navedene oblasti u u osoblje našeg Zavoda. Oni će kao i njihovi vršnjaci iz Prve gimnazije provesti edukaciju za sve učenike Medicinske škole (oko 600 učenika). Također, i u ovom projektu će se raditi evaluacija znanja. Prvi dio projekta uključio je i provođenje istraživanja sa učenicima a rezultati su dati u dijelu izvještaja o istraživanjima (II 17).

II 6. Kontinuirana edukacija učenika u Zavodu

Značajan broj učenika je posjetio Zavod zbog pisanja seminarskih radova ili projekata u školi. Svaki učenik je pored edukacije dobio i printani materijal. Kroz ovu aktivnost uključen je približno isti broj učenika kao i prethodnih godina oko 100.

II 7. Edukacija 400 učenika Druge gimnazije

Problem bolesti ovisnosti se najbolje prevenira kroz kombinaciju edukacije, interakcije i radionica, no ove godine je na poziv Druge gimnazije urađena masovna edukacija. Provedena je u prostoru Multipleks Ekrana. Obuhvatila je dvije grupe po 200 učenika. Svaka grupa učenika je imala edukaciju od strane dva pedagoga-psihologa, socijalnog pedagoga i ljekara. Svi su uposlenici Zavoda. Pored edukacije učenici su dobili i prateći printani materijal.

Uključeno je više od 400 učenika i pratećeg osoblja.

II 8. Podrška istraživačkom radu učenika JU OŠ „Miroslav Krleža“ iz Zenice

Na poziv škole da im se pomogne u istraživačkom radu o upotrebi nargile među mladima urađena je radionica i pruženi su savjeti. Također, je podijeljen printani materijal. Kao produkt istraživanja tim škole je napisao i rad o upotrebi nargile koji je objavljen u Biltenu Zavoda. Samoju edukaciji i savjetodavnom radu prisustvovalo je 8 učenika, učesnika istraživačkog tima ove škole sa nastavnicom. Škola je ovim istraživanjem učestvovala i u nekim nagradnim konkursima za škole.

II 9. Podrška izgradnji sistema prevencije u Novom Gradu/Bosanskom Novom

Tokom aprila tim Zavoda je bio u dvodevnoj posjeti Novom Gradu/Bosanskom Novom na sjeveru Bosne i Hercegovine. To je aktivnost koja traje tri godine. Naime, na poziv predsjedavajućeg SO Novi Grad Zavod provodi mjere edukacije stručnjaka na provođenju preventivnih aktivnosti na području nekoliko općina i pokazno provodi edukaciju sa učenicima. Na taj način stručnjaci dobiju i teorijska i praktična znanja. Pored toga dobiju i sve printane materijale Zavoda. Prije dvije godine su zamolili i za brošuru koja bi bila prilagođena djeci što je i učinjeno te je napisana brošura koju je općina stampala. Treći

segment rada sa ovom općinom je vezan za medije. Tako je i ovaj put tim bio na lokalnom radiu i u jednosatnoj emisiji ponudio informacije u vezi prevencije, tretmana i rehabilitacije ovisnosti. Tim Zavoda su činili dva socijalna radnika i psiholog.

Edukacijom je obuhvaćeno šest razreda (oko 180 učenika) i 40 učesnika seminara za stručno osoblje (pedagozi, socijalni radnici, psiholozi, medicinari, te roditelji učenika).

II 10. Edukacija izviđača

U izvještajnom periodu su obavljene sve pripreme za novi ciklus preventivnih aktivnosti sa izviđačima u kampu Boračko jezero. Kontaktirani su predstavnici Saveza izviđača grada Zenice, dobivene su saglasnosti, dogovorene su teme i termini dolazaka. Realizacija ovih aktivnosti je provedena od 11. jula do 2. avgusta. Realizovane su četiri jednodnevne posjete, a aktivnost je obuhvatila oko 200 izviđača i osoblja. (Edukacija izviđača u prethodnoj, 2017. godini je provedena također u četiri termina, sa učešćem 200 izviđača).

II 11. Edukacija radnika

U izvještajnom periodu nismo imali pozive za edukaciju radnika u privatnom sektoru. Broj radnika (Mitala) koji je prošao edukaciju u 2017. godini je bio 80.

II 12. Kontinuirana prevencija i promocija putem interneta

a) veb-stranica: www.zedo-ovisnost.ba

Veb-stranica se ciljano koristi za informisanje i edukaciju. Svi propagandni materijali, obavještenja, informacije pohranjeni su na stranici i dostupni zainteresovanim pojedincima i ustanovama. Materijale koriste razni profili stručnjaka, a služe i za pripreme nastave u školama, vjerskih predavanja, predavanja koje organizuje policija, centri za socijalni rad i slično.

b) Facebook stranica: <https://www.facebook.com/Zavodzaovisnosti/>

Cilj je da pomoću novih medija i novog načina komuniciranja lakše i brže dopremo do mlađe populacije i ponudimo preventivne programe. Na profilu i stranici su ponuđeni obimni pisani materijali Zavoda. Sedmično je u prosjeku bilo oko 1.000 doseg. Putem ove stranice posjetioci postavljaju pitanja koje administratori usmjeravaju ka određenom profilu stručnjaka, a potom se odgovor dostavlja posjetiocu. Posjetioci stranice su već godinama u većini žene kojih je 61%. Imamo posjetioce iz Bosne i Hercegovine, SAD, Srbije, Makedonije, Hrvatske, Švicarske, Njemačke, Crne Gore, Austrije, Italije, Turske, Slovenije, Kuvajta, Palestine, Australije, Afganistana, Češke Republike i Kosova.

c) Youtube kanal: <https://www.youtube.com/user/zedoovisnost>

Obzirom da Zavod usmjerava značajne aktivnosti i na izradu video materijala otvoren je kanal na stranici youtube na kojem se mogu naći i pregledati ti materijali. Kanal je povezan sa veb stranicom.

a) Wikipedia:http://bs.wikipedia.org/wiki/Zavod_za_bolesti_ovisnosti_Zeni%C4%8Dko-dobojskog_kantona

Kako bi usluge i aktivnosti Zavoda bile dodatno prepoznate i tako povećali svijest većeg broja osoba o važnosti rane prevencije Zavod je postavio informaciju i na popularnoj elektronskoj enciklopediji Wikipedija.

e) Googlemaps

I ova aktivnost je pokrenuta kako bi Zavod bio dodatno vidljiv i dostupan a u pravcu rane prevencije. Sada se Zavod može locirati preko ove internet usluge.

II 13. Stručni skupovi

Članovi odjeljenja su bili na naučno-stručnom skupu V Sarajevski dani psihologije koji se održao na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Također i na stručnom skupu o bihevioralnim ovisnostima u BiH Sarajevo Hotel Europe koje je organizovala Lutrija BiH putem Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Tuzli. Na posljednjem skupu su predstavljeni i podaci iz istraživanja koje je Odjeljenje provelo o Rasprostranjenosti igara na sreću među srednjoškolicima. Rad bi trebao biti objavljen u Zborniku radova.

Član Odjeljenja je bio na dvodnevnom seminaru iz tehnike Sistemskih konstelacija u radu sa ovisnicima. Voditelj seminaru je Horst Brommer iz Njemačke (dugogodišnji izvršni direktor Tannenhof mreže zajednica za pružanje podrške ovisnicima i mladima u nevolji).

II 14. Edukacija studenata

U izvještajnom periodu je organizovano predavanje za studente sa IPF, sa Filozofskog fakulteta u Zenici kao i Zdravstvenog fakulteta u Zenici. Također je organizovana i praksa za 16 studenata IPF-a socijalne pedagogije. Svaki student je imao tri sata prakse. *U izvještajnom periodu je uključeno preko 200 studenata.*

II 15. Panel diskusija o mentalnom zdravlju mladih

U organizaciji UG Naša djeca organizovana je panel diskusija koju je moderirao član Odjeljenja. Panel je nosio naziv Nevidljive teme. Učestvovalo je preko 50 mladih. Tokom diskusije predstavljeni su problemi mentalnog zdravlja i obrađena tema ovisnosti među mladima. Panel je realizovan u prostorijama Muzeja. U ovoj aktivnosti je uključeno preko 50 mladih aktivista i volontera sa područja Zenica.

II 16. Promotivne i izdavačke aktivnosti

16a. Časopis Bilten

Pripremljen je, dizajniran i štampan novi broj glasila Bilten, broj 21. Obrađeno je 14 tema. Predstavljena su tri istraživanja, uz učešće spoljnih saradnika. Bilten ja pisan na 28 stranica. Ovo je trinaesta godina kako časopis izlazi. Bilten ima i svoj ISSN broj. Distribuirana se u 150 različitih institucija, a dostupan je i u elektronskoj formi. Također obavezni primjerci se dostavljaju Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci BiH. Štampa se u tiražu od 500 komada. U drugoj polovini godine pripremljen je, printan i distribuiran i 22. broj. Za ovaj broj proveden je i izbor nove štamparije. Napisan je na 24 stranice, sa obrađenih 11 tema od kojih su problemi vezani za korištenje interneta, upotreba amfetamina, LSD-a, art terapija itd. *Štampan je u 420 primjeraka.*

16.b. Afiša o nargili

Dizajnirana je i štampana afiša koja govori o efektima upotrebe nargile te načinima suprostavljanja ovom stilu ponašanja mladih. Nargila je u posljednje dvije godine postala jako popularna među mladima. Predstavlja jeftin vid zabave, bez straha od stigmatizacije. Naime, upotreba nargila nije do sada zakonski obrađena i nema normi za njenu upotrebu. Na nekoliko lokacija se nargila barovi nalaze preko puta škola (Prva gimnazija, Strukovna srednja škola, itd.). Ovu oblast je nužno zakonski urediti. Informacije o nargili smo uključili u program predavanja i radionica.

16.c. Plakati, hemijske olovke, baloni

Doštampano je po 200 komada malih plakata (B5) koji su dijeljeni posebno tokom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv droga. Također su štampane i poruke na hemijskim olovkama, kao i baloni za djecu. Nedostajući plakati i brošure su također doštampani (dvije afiše po 500 komada i 6 malih plakata sa preventivnim porukama sa po 1000 komada).

II 17. Istraživanja

U izvještajnom periodu je realizovana dva istraživanja i analizirano istraživanje iz prethodne godine.

a) Projekat: Istraživanje donje granice upotrebe društvenih mreža među učenicima četvrtih i petih razreda osnovnih škola

Istraživanje donje granice upotrebe društvenih mreža među učenicima četvrtih i petih razreda osnovnih škola se implementirao u školskoj 2017/18. godini. Istraživanjem su obuhvaćeni učenici 4. i 5. razreda osnovnih škola sa područja Zeničko-dobojskog kantona (po jedna škola iz Breze, Doboja, Maglaja, Vareša i Olova, po dvije škole iz Kaknja, Visokog i Zavidovića, tri škole iz Tešnja i šest škola iz Zenice). Nakon dobijene saglasnosti za implementaciju Projekta od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport

Pedagoški Zavod Zenica uspostavljen je kontakt sa izabranim školama. Potom je slijedio proces izrade formulara za dobivanje saglasnosti roditelja učenika. Nakon toga se pristupilo samom istraživanju, prikupljanju upitnika, izradi baze u SPSS, unosu podataka, analizi i pisanju izvještaja.

Osnovni rezultati su:

U uzorku je najviše ispitanika iz Zenice (22.2%), zatim Visokog (14,9%). U Drugoj osnovnoj školi Zavidovići obuhvaćeno je najviše ispitanika 11,1%, zatim u Žepču OŠ „Žepče“ 11,0%, a najmanje ispitanika obuhvaćeno je u „Međunarodnoj školi“ u Zenici i to 1,9%. U odnosu na spol 52,0% je dječaka. Dakle uzorak je ujednačen. U odnosu na starost bilo je 36,9% sa 9 godina, 51,7% sa 10 godina i 11,4% sa 11 godina.

Mobilni telefon: mobilni telefon posjeduje 88,1% učenika, a 31,6% učenika nosi mobilni telefon u školu.

Kompjuter: 81,6% učenika posjeduje kompjuter a 18,4% ne posjeduje. Kod 57,3% ispitanika kompjuter je u njihovoj sobi, čime je smanjena mogućnost nadzora roditelja.

Internet: Procenat učenika koji koriste internet je visoko i iznosi 94,5%, a 5,5% učenika ne koristi internet. Svaki četvrti učenik je sa 7 godina počeo koristiti internet.

Društvene mreže: Tek 1% je učenika koji ne koriste društvene mreže. Kada je u pitanju vrijeme koje provode na internetu slijedeća je struktura odgovora: do pola sata 42,6%, zatim od pola sata do sat vremena 21,1%, te preko dva sata 7,8% ispitanika.

Ograničavanje: na pitanje da li im roditelji ograničavaju koliko vremena provode na internetu 53,2% ispitanika tvrdi da ponekad ograničavaju, zatim da često ograničavaju 29,0%, a najmanje je onih kojima roditelji nikad ne ograničavaju vrijeme provedeno na internetu tačnije 17,8% ispitanika.

Skrivanje: Kada je u pitanju skrivanje od odraslih ono što rade na internetu, najviše je ispitanika koji nikada ne skrivaju sadržaje i to 86,6%, zatim 10,7% koji ponekad skrivaju, koji uvijek skrivaju je 1,4% i najmanje je onih koji često skrivaju 1,3% ispitanika.

Slobodno vrijeme: da ga provode učeći kaže 18,0%, da se igraju 12,7%, napolju je 10,7%, a najmanje onih koji slobodno vrijeme provode u kući 0,1% i koji se bave plesom 0,1%.

Korist interneta: 48,2% ispitanika smatra da je internet puno koristan, zatim da je malo koristan 45,9%, a najmanje je ispitanika kojima internet nije nimalo koristan 5,9%.

Otvaranje na internetu: 44,0% ispitanika je dalo odgovor da najviše otvaraju pjesme/youtube, zatim 17,8% ispitanika otvara igrice, 10,7% otvara društvene mreže, a najmanje je onih koji otvaraju dječije stranice 1,0% i messenger 1,7%.

Korištenje kompjutera za: 51,45% učenika koriste kompjuter za igru, za učenje 48,2%, za društvene mreže 18,6%, za slušanje muzike je 39,6%. Kada je u pitanju instagram, 36,5% ispitanika koristi ga kao društvenu mrežu. Kada je u pitanju facebook, 36,9% ispitanika koristi kao društvenu mrežu. Kada je u pitanju messenger, 40,0% ispitanika koristi kao društvenu mrežu. Kada je u pitanju snapchat, 26,1% ispitanika koristi kao društvenu mrežu. Znatno procenta učenika istovremeno koristi više društvenih mreža. Tako 12,6% učenika istovremeno koristi facebook, messenger i snapchat, 12,2% facebook i messenger.

b) Istraživanje o percepciji korupcije u Zavodu

Početkom 2018 godine je izvršena analiza istraživanja o percepciji korupcije u zavodu. Primjenjen je Upitnik za osoblje institucije preuzet od Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (<http://apik.ba>). Upitnik se sastoji od 77 čestica. Na dvije lokacije (Detoks i Ambulanta) postavljene su kutije za ubacivanje upitnika a

sve po principu anonimnosti. Dobiveni pokazatelji su uneseni u bazu podataka pripremljenu za statističku obradu. Za tu svrhu je korišten statistički paket SPSS 16. Potom je slijedila statistička obrada podataka i proces pisanja izvještaja. U kutijama je bio 27 upitnika, i to 11 sa lokacije Detoks i 16 sa lokacije Ambulanta. Procenat odziva osoblja je bio 75%. Rezultati istraživanja su ohrabrujući a podaci su upotrebljeni pri izradi mjera prevencije korupcije.

c) Istraživanje o rasprostranjenosti igranja igara i igara na sreću među mladima

Inicijativa za ovo istraživanje je uslijedila nakon što je patološko kockanje i igre na sreću, po novoj međunarodnoj klasifikaciji bolesnih stanja svrstano u bolesi ovisnosti. Na ovaj način Zavod želi unaprijed reagovati i biti spreman za rad sa novim kategorijama u zdravlju: Poremećaj igranja igara i Poremećaj klađenja. U predviđenom roku je izrađen projekat istraživanja ka Pedagoškom zavodu, ali isti nije odobren. Odgovor je dobiven 2. novembra u kojem smo obaviješteni da „istraživanja o djeci i koja uključuju djecu primjenjuju se samo izuzetno, ako se do određenih naučnih podataka ne može doći na drugačiji način, te za opetovano istraživanje putem škola ne vidimo opravdanje“. Zahtjev smo nakon dodatnih stručnih konsultacija ponovo uputili ka Pedagoškom zavodu jer se ne radi o opetovanom istraživanju na ovu tematiku, a ciljana populacija su stariji maloljetnici (u dobi od 17/18 godina). Također smo u istraživačkom projektu predvidjeli i slanje saglasnosti ka roditeljima, smatrajući da ovakvo istraživanje neće negativno uticati na mlade, a ne postoji bolji način da dođemo do informacija o stavovima mladih i njihovim navikama u okviru ciljanog istraživanja. Inače saradnja sa Pedagoškim zavodom je bila vrlo korektna obostrano.

d) Istraživanje u okviru projekta Edukacija mladih edukatora u Medicinskoj školi

U ovom istraživanju koje je obuhvatilo oblast pušenja, alkoholizma i korštenja PAS, učestvovalo je 616 učenika. Rezultati su slijedeći:

- 36% učenika je konzumiralo cigarete u posljednja tri mjeseca,
- 34% učenika je konzumiralo alkohol u posljednja tri mjeseca,
- Tek 8,6% učenika ne vidi rizik u konzumiranju cigareta,
- Rizike konzumiranja alkohola ne vidi 7% učenika,
- Većina učenika i lo 85,5% pozitivno gleda na potrebnost edukacija o štetnosti upotrebe psihoaktivnih supstanci,
- Kada su u pitanju prijatelji 85,5% učenika potvrđuje da su im prijatelji upotrebljavali cigarete u posljednja tri mjeseca, a za alkohol 70% učenika,
- 76% učenika potvrđuje prisustvo nekom vidu edukacije o štetnosti upotrebe PAS- (23,8% nije prisustovalo takvim edukacijama), i
- 76,6% učenika smatra da marihuana izaziva ovisnost.

II 18. Saradnja sa medijima

Zavod veliku pažnju posvjećuje medijima jer predstavljaju vrstan put za prevenciju. Kontakti i saradnja sa medijima se održava u nivou proteklih godina. U tom kontekstu je ostvarena aktivna saradnja sa RTV Zenica, TV Kakanj, NIP Naša riječ i Superinfo, Oslobođenjem i Dnevnim avazom. Sa NIP Naša riječ realizovano je 12 stručnih članaka i nekoliko informativnih članaka. Sa Superinfom tri. Sa RTV Zenica je realizovano nekoliko gostovanja u programu. Objavljen je i članak na portalu Intervju.ba. također su uposlenici Zavoda davali

izjave i za BHT, FTV i druge televizije, kao i printane medije. Saradnja je nastavljena i sa TV Kakanj.

II 19. Kampanje:

a) Kampanja povodom Međunarodnog dana borbe protiv droga 26.06.

Tokom mjeseca juna se kontinuirano obilježava Međunarodni dan borbe protiv droga. Ustanovljen je u Vijeću UN 1987. godine. U Zeničko-dobojskom kantonu se radno obilježava od 2006. godine. Tokom ovogodišnjeg obilježavanja realizovano je niz aktivnosti. Posjećene su sve općine/grad Zeničko-dobojskog kantona, dakle bilo je 12 terenskih jednodnevnih posjeta sa *nekoliko hiljada kontakata sa građanima*. Tom prilikom je vršena podjela promotivnog materijala sa akcentom na primarnu prevenciju. Sve aktivnosti su bile intenzivno praćene od strane medija.

b) Svjetski dan borbe protiv alkoholizma – 01.04.

Ova aktivnost je obilježena putem elektronskih i printanih medija, kao i predavanjima u školama.

c) Svjetski dan nepušenja – 31.05.

Aktivnost je obilježena predavanjima u školama, te putema elektronskih i printanih medija a poseban članak je napisan u Našoj riječi.

d) Senzibilizacija javnosti u SBK

Kao dio aktivnosti Zavod provodi određene preventivne aktivnosti i u SBK. Razlog za to je što se u Zavodu liječi značajan broj osoba iz Bugojna, Viteza, Travnika, Novog Travnika itd. Tokom prethodne godine su postavljena dva bilborda na regionalnom putu kod Viteza. Oni su vidljivi sa bilo koje strane puta sa porukom da se ovisnost može uspješno liječiti. Bilbordi su ostali i u izvještajnom periodu na tim lokacijam bez dodatnog plaćanja (sve do septembra). Klijenti i druge osobe potvrdile su vidljivost bilborda i naglasile da je važno kontinuirano senzibilizirati javnost.

e) Bilbord u Zenici

U Zenici je također postavljen bilbord u blizini kafića u kojima se nudi nargila i gdje se okuplja veliki broj mladih, ili barem prolaze. To je bilbord na bulevaru sa porukom da se ovisnost liječi. Plakat ima za cilj i senzibilizaciju javnosti i motivaciju na liječenje. Kao i kod prethodnog pasosa i ovdje je produljeno vrijeme postavljenog plakata od strane vlasnika.

II 20. Saradnja sa udruženjima

- a)** Posebna saradnja je ostvarena sa UG Naša djeca i UG Input. Aktivnosti su bile kontinuirane u pravcu pružanja savjetodavnih informacija.
- b)** Saradnja sa UG „Sport Media“ je kontinuirana.
- c)** Sa Sportskim savezom Zeničko-dobojskog kantona je uspostavljena aktivna saradnja u pravcu organizacije niza aktivnosti na prevenciji ovisnosti. Obzirom da na nekoliko promjena na čelu ove organizacije aktivnosti su prolongirane za ljeto. Očekuje se edukacija više grupa mladih sportista
- d)** Sa NVO Mreža koja okuplja 12 udruženja iz više zemalja Balkana je uspostavljena aktivna saradnja,
- e)** Sa Savezom izviđača grada Zenice saradnja je višegodišnja,
- f)** Također je nastavljena saradnja sa Mrežom mladih u vezi politika alkohola (APYN).

II 21. Rad Savjetovališta

Savjetovalište radi kontinuirano. Termini su svake sedmice utorkom i četvrtkom od 15:00h do 17:00h. Svi članovi Zavoda učestvuju u radu Savjetovališta. Primjenjuje se model individualnog rada.

II 22. Preventivna politika

Zavod svoje preventivne programe bazira na dokumentima:

- a)** Strategija omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godine, te
- b)** Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini za period 2018.-2023.

Nakon pet godina pauze ponovo je usvojena Državna strategije te će Akcionim planom biti definisane jasnije obaveza u pravcu preveniranja.

II 23. Javne ličnosti

U izvještajnom periodu smo uključili u naše aktivnosti sportistu Amela Tuku koji je dao doprinos prevenciji kroz izradu promotivnog plataka. Plakat je naišao na pozitivne kritike i dijeljen je u printanom i elektronskom izdanju. Također je i Mesud Pezer javno podržao preventivne aktivnosti. Također u novom broju Biltena naslovnica je vezana za posjetu Amela Tuke punktu Zavoda u Zenici prilikom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv droga.

II 24. Saradnja sa SOS dječijim selima u Maglaju

U Maglaju SOS dječija sela provode projekat prevencije izlaska djece iz porodica kroz jačanje porodica. Cilj je da se radom sa porodicama u matičnoj općini porodica osnaži kako bi djeca imala priliku da se razvijaju izvan institucije. Ranije je član Odjeljenja prošao edukaciju o dječijim pravima koje je organizovala ova organizacija. Aktivnosti se i dalje nastavljaju a trenutno su većinom savjetodavne prirode.

II 25. Multidisciplinarni pristup u radu sa počiniteljima nasilja u porodici u kantonu 10

U organizaciji Odjeljenja za rehabilitaciju održana su tri dvodnevna modula treninga za stručnjake iz kantona 10: **I modul – zakonski okvir, II modul – Psihološe i socijalne posljedice nasilja i III modulu – prepoznavanje endogenih i egzogenih uzroka nasilja.** Treningu je prisustvovao **21 stručnjak iz policije, socijalnog rada, školstva, tužilaštva.**

II 26. Edukacija u sportskim klubovima

Tokom godine pripremali smo specifične materijale i prezentacije za rad sa sportskim udruženjima. Uspostavili smo kontakt sa Sportskim savezom i do sada smo posjetili šest klubova: Ženski odbojkaški klub Zenica, Rukometni klub „Čelik“, Karate klub „Internacional“, Karate klub „Čelik“, Taekwondo klub „Start“ i OFK ZSK. Prosječno je bilo iznad 20 učesnika na edukaciji.

II 27. Dokumentarni film o Metadonu

U izvještajnom periodu uspostavljen je kontakt sa režiserom Suadom Hadžiemehanovićem iz Visokog. Iza sebe ima 14 kratkih filmova a i nagrađivane je za svoj rad. U prostorijama Zavoda snimljeni su materijali kao i izjave ljekara o lijeku Metadon (razlozima za primjenu sa ovisnicima, djelovanje lijeka, koristima, itd.). Očekujemo u narednoj godini da film bude završen i u upotrebi.

II 28. Mjere anitkorupcije

Zavod za bolesti ovisnosti se uključio u aktivnosti izrade Akcionog plana za borbu protiv korupcije u svojoj ustanovi. Temeljem Odluke Vlade Zeničko-dobojskog kantona o usvajanju Akcionog plana za borbu protiv korupcije (Br02-06-4089/17), te uputa tima Vlade Zeničko-dobojskog kantona, odlukom Direktora imenovana je radna grupa i koordinator antikorupcionih aktivnosti. Kordinator je prošao edukaciju kroz seminare nakon edukacije pristupio je izradi Operativnog plana Zavoda koji ima 36 aktivnosti i 75 mjera. Mjere će se provoditi u dvogodišnjem periodu. Imenovana radna grupa uz koordinatora je aktivno radila na izradi Plana integriteta i Pravilnika. Od 36 mjera predviđenih Operativnim planom Zavoda završeno je 21. Najobimniji posao je svakako izrada Plana integriteta. Završen je 19.06.2018.godine i poslan Timu Vlade Zeničko-dobojskog kantona na analizu. Nakon što se dobije saglasnost tog Tima pristupiti će se usvajanju u Zavodu. Plan ima 85 stranica i uključuje procese identifikacije rizičnih procesa, analizu rizičnih procesa, faktore rizika kao i prijedloga mjera za unapređenje integriteta institucije. Također je uključen i Plan za upravljanje rizicima. U izvještajnom periodu koordinator za mjere antikorupcije je bio

prisutan na tri seminara i više sastanaka u Ministarstvu pravde, kao i telefonskih konsultacija. U narednom periodu će biti instaliran pano sa objašnjenjem šta je korupcija i kako je prijaviti kao i kutija za prijavu korupcije. Također, čekamo i na saglasnost za poslani Pravilnik o prevenciji korupcije.

II 29. Komisija za prigovore pacijenata

Član Odjeljenja je predsjednik Komisije za prigovore pacijenata. U holu Zavoda se nalazi kutija za prigovore i pohvale. Kutija se svakodnevno provjerava. U izvještajnom periodu je bio jedan zahtjev pacijenta koji je riješen.

III SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN

III 1. Odjeljenje za ambulantni tretman

U Ambulanti je nastao koncept rada koji daje osnovne karakteristike „Zeničkog modela“ u liječenju ovisnosti. Pošto je koncizan smatramo za korisno da se navede u izvještaju.

Koncept rada Ambulante Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona

1. Nema liste čekanja.
2. Pacijent dolazi na pregled sa identifikacionim dokumentom (lična karta, pasoš). Nije neophodna ni zdravstvena knjižica u prvom susretu – u saradnji sa socijalnim radnicima reguliše se u početku liječenja.
3. Liječenje je dobrovoljno. Obavezno liječenje izvršava se samo po nalogu suda (najčešće alkoholizam).
4. Liječenje je besplatno i u okviru zdravstvenog sistema.
5. Liječenje je pristupačno ugroženoj populaciji.
6. Metadon i Suboxon su osnovni supstiticioni lijekovi.
7. Metadon se uzima pod nadzorom medicinskog osoblja (supervizirano). Suboxon se u prvoj fazi daje supervizirano, a nakon toga pod kontrolom saradnika u liječenju ili bez te kontrole.
8. Nema isključivanja pacijenata osim u slučaju nastale kontraindikacije za tretman.
9. Testiranje urina na psihoaktivne supstance sastavni je dio liječenja i obično se radi dvaput mjesečno. Pacijent može odložiti test za jedan dan.
10. Pacijent potpisuje informisani pristanak na liječenje, ranije tzv. „Metadonski ugovor“.
11. Terenski rad: Dostupnost pacijentima je omogućena sa pregledima i podjelom metadona na 9 punktova (Ambulanta Zavoda i Detoks u Zenici, i još sedam gradova Kantona: Breza, Dobo Jug, Kakanj, Maglaj, Tešanj, Vareš, Visoko.
12. Stabilni pacijenti dobijaju lijek za ponijeti („take home“ doze).
13. Sastavni dio rada su tzv. „prateći programi“: individualna i grupna psihoterapija, rad na prevenciji ovisnosti i rehabilitaciji ovisnika.
14. U sklopu Zavoda postoji bolnički dio sa deset kreveta za detoksifikaciju – Detoks.
15. Saradnja sa terapijskim zajednicama: Uz preporuku Zavoda pacijent može dobiti finansijsku potporu na nivou Kantona za smještaj u komunu.
16. Baza podataka Zavoda uključuje redovno vođenje medicinske evidencije u papirnom i elektronskom obliku (anamneza, socijalna anamneza, psihološko testiranje, fotografisanje, antropometrijski podaci, jedinstveni obrazac prijave pacijenta -Pompidu, protokoli posjeta, uzimanja lijeka, testiranja itd.)
17. Supstiticiona terapija metadonom i Suboxonom provodi se i u Kazneno popravnom zavodu Zenica, najvećem zatvoru u Bosni i Hercegovini, i u Kazneno popravnom zavodu Busovača.

Ambulanta Zavoda je funkcionalna jedinica od koje počinje i gdje se obavlja najveći dio poslova u našoj ustanovi. Tu se provodi: dijagnostika bolesti ovisnosti, dijagnostika pratećih bolesti, terapija, pripreme za stacionarni detoks, dio savjetovanja (roditelja, bračnih drugova, partnera i drugih saradnika u liječenju), usmjerenja u pogledu preventivnih aktivnosti (uz učešće uposlenika u izvršenju istih), usmjerenja u pogledu rehabilitacionih aktivnosti, statistička obrada, dio naučnog rada, dio rada na strategiji Zavoda, evaluacija ukupnog rada sa klijentima. Osnovni pokazatelji o kvantitetu i kvalitetu rada Ambulante prikazani su u sljedećim elementima: neuropsihijatrijski pregledi, broj pacijenata, struktura pacijenata, testiranje na psihoaktivne supstance, decentralizacija i terenski rad, supstituciona terapija, testiranje na markere hepatitisa C, B i HIV-a, rad psihologa u Ambulanti, rad socijalnog radnika u sklopu Ambulante, saradnja sa drugim odjeljenjima Zavoda, kontinuirana edukacija osoblja i učešće u međunarodnim konferencijama, evaluacija rada.

III 1.1. Neuropsihijatrijski pregledi

Pacijenti su u stalnom kontaktu sa ljekarima i prosječno su na kontroli dvaput mjesečno, a mnogi i češće. Tokom 2018. godine obavljeno je ukupno **6076** pregleda, od toga **5087** u Zenici, **744** na terenu i **245** u KPZ Zenica i Busovača.

Tabela broj 3. Broj neuropsihijatrijskih pregleda u 2012-2018. godini

Broj pregleda	2014	2015	2016	2017.	2018
Zenica	5376	5365	5558	5564	5087
Teren	1417	1562	1341	857	744
KPZ Zenica i Busovača	242	254	295	292	245
Ukupan broj	7035	7179	7194	6713	6076
Prosječno mjesečno	586	598	600	560	506

Obrazloženje: Kao što je vidljivo iz gore navedene tabele, broj neuropsihijatrijskih pregleda lagano opada od 2014. do 2018. godine. Razlog nije u padu broja pacijenata već u razređenju broja pregleda stabilnih pacijenta koji su na održavanju i koji su u sistemu više od 10 godina.

III 1.2. Broj pacijenata

Tabela broj 4. Registrovani novi pacijenti po godinama

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Broj	91	75	55	59	51	63	115	120	102	112	120	108

U Zavodu je do kraja 2018. godine registrovano ukupno **108** novih pacijenata. (Broj novoregistrovanih ovisnika u 2017. Godin je iznosio je 120 pacijenata).

Ukupno na supstitucioj terapiji od osnivanja Zavoda bilo je **831** pacijenta. Trenutno je **329** pacijenata na supstituciji od kojih **239** na metadonskoj i **90** suboksonskoj terapiji. U toku

2018. godine u Ambulanti je tretirano **619** ovisnika. (U toku 2017. godine u Ambulanti je tretirano **612** ovisnika).

III 1.3. Struktura pacijenata na kraju 2018. godine

Broj novoregistrovanih ovisnika do kraja decembra 2018. godine iznosio je 108.

Tabela broj 5. Broj novoregistrovanih ovisnika po dijagnozi 2018 god.

Dijagnoza	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F18	F 19	F 63	F22	Ukupno
Broj reg. ovisnika	41	32	3	3	0	13	0	12	3	1	108

Tabela broj 6. Broj novoregistrovanih ovisnika po dijagnozi 2017 god.

Dijagnoza	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F18	F 19	F 23	F 33	F 63	Ukupno
Broj reg. ovisnika	45	39	12	3	0	9	1	7	1	1	2	120

Broj novoregistrovanih opijatskih pacijenata u 2018. godini je 32, što je za 7 manje u odnosu na prethodnu godinu a za 22 u odnosu na 2016. godine. Broj alkoholičara je nešto manji u odnosu na prethodnu godinu (41:45). Broj ovisnika o stimulansima je veći u 2018. u odnosu na 2017. godine (13: 9), takođe veći broj ovisnika o više PAS/ F 19 (12:7).

U terenskim ambulantom kontinuirano se zbrinjava više od 200 pacijenata. Trenutno na supstituciji u terenskim ambulantom je 104 pacijenta, odnosno 28% od ukupnog broja pacijenata na supstituciji uz 20 pacijenta u KPZ Zenica i Busovača ili 7% od ukupnog broja pacijenata na supstituciji.

Vankantonalni pacijenti: Iz drugih kantona tokom 2018. godine bilo je više u odnosu u prošlu godinu, 147 na spram 93 pacijenta u 2017. godini. Ukupno izvan kantona do sada je bilo 339 pacijenta većinom iz Srednjobosanskog kantona. Na supstituciji iz drugih kantona trenutno ima 44 pacijenata a prošla godina je bilo 40.

Pošto Srednjobosanski kanton nema sistemsko rješenje za liječenje ovisnosti, Zavod zdravstvenog osiguranja tog kantona se oslonio na naše resurse, sa kojima smo potpisali Ugovor o saradnji. Iako u Bugojnu postoji ambulanta za ovisnosti pri Centru za mentalno zdravlje, neki pacijenti i dalje dolaze kod nas na kontrolu.

Nekoliko pacijenata iz Tuzle, Klokotnice i Živinica (Tuzlanski kanton) su na metadonskom programu kod nas, kao i nekoliko pacijenata iz kantona Sarajevo.

Pacijenti u Kaznenopopravnom zavodu: Prije šest godina otvorili smo ambulante u KPZ Zenice i KPZ Busovača. U KPZ Zenica se tokom 2018. godine tretiralo oko 30 pacijenata a u KPZ Busovača 10 pacijenta. Pregledi i kontrole se obavljaju u ambulanti KPZ jednom mjesečno, a preglede obavlja tim (ljekar i 2 tehničara) iz Zavoda. Po potrebi se pacijenti dovoze, od strane osoblja KPZ u našu Ambulantu.

III 1.4. Testiranje na psihoaktivne supstance

III 1.4.1. Opšti podaci

Testiranje je obavezni dio našeg supstitucionog programa i pacijenti se ne uključuju u terapiju bez laboratorijske potvrde prisustva psihoaktivnih supstanci u organizmu. Rutinska šema podrazumijeva test na 12 psihoaktivnih supstanci u prvom pregledu i nakon detoksifikaciju. Uobičajeno se pacijenti testiraju dva do četiri puta mjesečno. S obzirom da su, pored heroina, najraširenije droge THC (marihuana), BZD, tramadol i amfetamini na teritoriji BiH često testiramo pacijenta na te supstance.

III 1.4.1.2. Broj testiranja i testova tokom 2018. godine

Tokom 2018. godine ukupan broj testiranja je iznosio 4772 to jeste nešto manje u odnosu na prošlu godinu 5280, a ukupan broj parametara na koje su testirani je 10966 neznatno veći u odnosu na prošlu godinu (10819 parametara). Ukupan broj testiranih pacijenata je nešto manji tokom 2018. ali su testirani na više parametara radi većeg stepena pouzdanosti. Prosječno mjesečno obavljeno 915 testiranja. Stabilni pacijenti koji su preko 10 godina na zamjenskoj terapiji testirani su jednom u 1 do 6 mjeseca. od 2017. godine je uvedeno i screening testiranje, pored postojećih, na dodatne dvije supstance, **fentanil** – jaki opijatski analgetik, te **ketamin** – veterinarski disocijativni anestetik.

Tabela broj 7. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2018. godine

2018																		
% poz	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	Aik	PCP	FEN	KET	
	8,13	29,61	2,85	4,69	17,45	25,63	40,06	2,11	0,00	0,00	32,84	5,52	4,09	14,01	0,00	0,00	0,00	
Poz	301	175	9	16	377	133	127	5	0	0	223	78	9	59	0	0	0	
Neg	3403	416	307	325	1783	386	190	232	1	3	456	1335	211	362	22	13	9	
Ukupno	3704	591	316	341	2160	519	317	237	1	3	679	1413	220	421	22	13	9	
Ukupan broj testiranih	4772																	
Ukupan broj testova	10966																	

Tabela broj 8. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2017. godine

2017																		
% poz	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	Aik	PCP	FEN	KET	
	12,10	27,88	3,64	0,45	18,06	26,82	48,53	0,51	0,00	0,00	28,88	7,59	0,00	14,19	0,00	0,00	10,00	
Poz	440	179	2	1	288	136	182	1	0	0	324	125	0	83	0	0	1	
Neg	3195	463	53	219	1307	371	193	196	4	32	798	1521	180	502	5	9	9	
Ukupno	3635	642	55	220	1595	507	375	197	4	32	1122	1646	180	585	5	9	10	
Ukupan broj testiranih	5280																	
Ukupan broj testova	10819																	

Pozitivnost na opijate: Jedan od indikatora rada sa heroinskim ovisnicima jest procenat što je nešto manji u odnosu na 2017. godinu kada je procenat pozitivnih testova bio 12,10% dok je u 2016. godine procenat pozitivnosti na opijate je bio 13,9%.

Procenat pozitivnosti na tramadol također manji u odnosu na prošlu godinu, 5,52 na spram 7,59 % za 2017. godinu. Procenat pozitivnosti na THC u blagom porastu u odnosu na prošlu godinu i iznosi 29,61 % na spram 27,88%. dok je u 2016. godini bio 32 %. Procenat konzumacije BZD u 2018. godini je 40,06% i znatno manji je u odnosu na 48,53% u 2017. godini. Konzumacija amfetamina je blago pala te iznosi 17,45% u odnosu na 18,06 % u 2017 godini.

Iz gore navedenih pokazatelja, koji su preporučeni kao specifični za stepen uspješnosti tretmana ovisnika, da se zaključiti da je protekla godina bila terapijski uspješna, osobito na činjenicu da je prosjek pozitivnih testova na opijate u zemljama okruženja oko 30%.

III 5. Rad Zavoda

III 1.5. Decentralizacija i terenski rad

Specifičnost rada našeg Zavoda je decentralizacijski, odnosno pružanje usluga po općinama zeničko-dobojskog kantona. Pregledi pacijenata i podjela metadona obavlja se u osam ambulanti i samo izuzetno na Detoksu, što praktično čini 9 punktova za podjelu supstitucione terapije. Metadonske ambulante rade u Zenici, Visokom, Brezi, Kaknju, Varešu, Doboju-Jugu, Tešnju i Maglaju. Također imamo dvije ambulante u KPZ Zenica i Busovača gdje se obavljaju mjesečni kontrolni pregledi i vrši podjela supstitucione terapije. Sa ovakvim radom na terenu mi smo jedina ustanova u BiH koja je načinila decentralizaciju u distribuciji supstitucione terapije, jedina ustanova koja omogućava pacijentu da u svojoj općini ima medicinsku uslugu ove vrste. U tu svrhu obavlja se ogroman terenski rad. Svakog utorka jedna ekipa sa ljekarom neuropsihijatom i dva medicinska tehničara ide službenim autom u tri grada Kantona. Četvrtkom ili nekad drugim danom, kada se ocijeni za potrebno, odlazi druga ekipa sa psihologom, socijalnim radnikom i glavnim medicinskim tehničarom. Treća ekipa koja pripada primarnoj prevenciji, redovno ide u škole i na neka okupljanja izviđača i sportista baveći se prevencijom bolesti ovisnosti.

III 1.6. Supstituciona terapija

Ukupno na supstituciono terapiji od osnivanja Zavoda bilo je **831** pacijent. Trenutno je **329** pacijenata na supstituciji od kojih **239** na metadonskoj i **90** suboksonske terapiji. U prošloj godini je bilo **330** pacijenta od kojih **242** na metadonskoj i **88** na suboksonske terapiji. Broj pacijenata se uglavnom održava na istoj razini, a u strukturi se primjećuje rast pacijenata na suboxonu u odnosu na metadon. Preporuka Evropskog monitoringa za supstitucionu terapiju je jedna trećina na suboksonski a dvije trećine matadonski tretman.

Struktura pacijenata po uzrastu: najstariji ima 64 godine, najmlađi 20 godina, prosjek godina je 38 godina.

Struktura pacijenata po spolu: na metadonu je 221 muškaraca i 19 žena, na Suboxonu su 84 muškarca i 6 žena.

Srednja doza metadona bila je 74 mg/dan (u 2017. godini 73 mg/dan), a srednja doza Suboxona 6,57 mg/dan, u 2017. godini 5,9 mg/dan.

III 1.6.1. Metadonska terapija

Usluge davanja metadona

U toku 2018. godine je na 10 punktova pojedinačno izdato **77351** doza lijeka rastvorenog u soku! Od toga dato je **50167** doza u Zenici (Ambulanta), na Detoxu **972**, a ostalo na terenu. Svaka ova usluga podrazumijeva kontakt sa pacijentom i niz radnji u vezi sa pripremom, izdavanjem i obradom podataka.

Potrošnja metadona

U 2018. godini smo izdali 604955 mililitar solucije metadona (**604,955** litara!).

Tabela broj 9. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2018. godini

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busov	UKUPNO
Mjesec	Januar	35827	97	424	5216	1328	1584	1587,5	5545	330	346	52284,5
	Februar	32466	52	300	4463,5	1465,5	1562	136,5	5922,5	308	181	46857
	Mart	36139,5	240,5	392	4735,5	1471	1777,5	122,5	6182,5	362,5	208	51631,5
	April	36136,5	213,5	400,5	4963	1452	1689	237,5	6507	356,5	180	52135,5
	Maj	35590,5	261	415	4194	1322,5	1578,5	325,5	6026	322	134	50169
	Juni	34730,5	235	493,5	4610,5	1338,5	1829	252	6128	368	112	50097
	Juli	35166	562	569	4858,5	1325	1632	315	6452	356,5	24,5	51260,5
	August	35929,5	497	523,5	4150,5	1411,5	1714,5	246	6041	371,5	135	51020
	Septembar	31529	226,5	430,5	3766	1222	1486	252	5451,5	357	0	44720,5
	Oktober	35567,5	354,5	496,5	4569,5	1439	1757	315	6358	442	400	51699
	Novembar	35830,5	537	436	4561	1483	1942	252	5859	629	0	51529,5
	Decembar	35156,5	382	412	5000,5	1491,5	1839,5	270	6355	644	0	51551
	UKUPNO	420069	3658	5292,5	55088,5	16749,5	20391	4311,5	72827,5	4847	1720,5	604955

Tabela broj 10. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2017. god.

Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Zenica	KPZ Busov	Ukupno
Januar	31309	184,5	239,5	5013,5	1903	1421	1625	4138	776,5	2185,5	1655	50450,5
Februar	29417,5	417	298	4901,5	1711	1344	1510	4037	459	2457	1638	48190
Mart	33099,5	374	434	5437,5	1746	1543,5	1584	4079,5	488	2824	1642	53252
April	30858,5	453	382,5	4945,5	1625	1496	1667	4415,5	530,5	2441	1100	49914,5
Maj	32330	328	358	5125,5	1633	1619,5	1903	4874,5	476,5	2854,5	486	51988,5
Juni	32393,5	322,5	320,5	5331,5	1704,5	1826,5	1610	4738	380,5	3309	437,5	52374
Juli	32183,5	323	336	4980,5	1541	1914,5	1421	4597,5	309	3150	672,5	51428,5
Avgust	34516,5	699,5	392	5234	1506	2004,5	1805,5	5199	388,5	2755,5	733,5	55234,5
Septembar	31897,5	266,5	373	4631,5	1220,5	1668,5	1477	4492	295,5	1446,5	684	48452,5
Oktober	34013,5	521,5	416	5055	1356	1831	1939	5185	297		879,5	51493,5
Novembar	34084,5	424,5	364	4546	1254,5	1403	1515,5	4887,5	294		818,5	49592
Decembar	35442	645	482,5	5412	1371,5	1715,5	1566	5608,5	354		423,5	53020,5
Ukupno	391545,5	4959	4396	60614	18572	19787,5	19623	56252	5049	23423	11170	615391

Količina utrošenog metadona u 2018. godini je za 10 436 ml (10,436 l) manja u odnosu na 2017. godinu, a razlog je trend smanjenja pacijenata an metdonskom programu u korist soboxonskom.

Tabela broj 11. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2018. godini													
	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busov	UKUPNO	
Mjesec	Januar	3173	33	92	670	249	279	238	748	62	57	5601	
	Februar	4060	16	84	561	251	270	38	767	56	28	6131	
	Mart	4542	59	90	590	263	302	31	866	62	31	6836	
	April	4421	57	89	570	241	271	56	789	60	30	6584	
	Maj	4540	55	93	574	248	279	62	832	62	25	6770	
	Juni	4298	75	90	567	240	270	60	773	60	30	6463	
	Juli	4450	89	93	586	247	257	62	763	60	7	6614	
	August	4352	79	93	537	243	248	62	749	62	15	6440	
	Septembar	4145	63	90	510	230	246	60	720	60	0	6124	
	Oktober	4439	86	93	558	248	278	62	742	72	20	6598	
	Novembar	4342	123	90	570	259	268	60	739	90	0	6541	
	Decembar	4461	73	93	589	260	275	62	744	92	0	6649	
	UKUPNO	51223	808	1090	6882	2979	3243	853	9232	798	243	77351	

Ukupno smo izdali **77351** doza metadona u 2018.

Tabela broj 12. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2017. godine													
	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Zenica	KPZ Busov	Ukupno
Mjesec	Januar	4239	53	74	589	366	279	207	713	117	372	284	7293
	Februar	3802	69	48	549	300	251	218	624	81	420	266	6628
	Mart	4237	111	91	620	303	279	248	660	95	514	276	7434
	April	4150	121	86	584	274	273	240	654	109	466	216	7173
	Maj	4261	60	86	620	285	292	248	731	118	603	138	7442
	Juni	4192	56	85	600	274	310	240	680	88	693	141	7359
	Juli	4381	47	93	602	268	348	227	701	90	632	150	7539
	Avgust	4301	138	89	600	238	350	231	697	69	540	128	7381
	Septembar	4350	74	90	600	240	300	233	716	60	335	119	7117
	Oktober	4413	63	93	598	246	310	263	742	60	0	110	6898
	Novembar	3419	60	90	576	238	269	246	720	60	0	101	5779
	Decembar	4422	120	100	626	240	279	248	744	62	0	62	6903
	Ukupno	50167	972	1025	7164	3272	3540	2849	8382	1009	4575	1991	84946

Ukupno smo izdali **84946** doza metadona u 2017.

Ukupan broj usluga na metadonskoj terapiji u toku 2018. godine je za 7595 manji u odnosu na 2017. godinu. Razlog je isti kao što smo iznijeli gore u vezi potrošnje metadona.

III 1.6.2. Terapija Suboxonom

Od 2013. godine primijenili smo i novu praksu za pacijente koji su ispunjavali kriterijume za Suboxon i iste smo uključili u ambulantni tretman. Terapiju Suboxonom na početku, odnosno, prve 2-4 sedmice pacijenti dobijaju supervizirano u ustanovi, nakon stabilizacije stanja pacijenti dobijaju terapiju u Zavodu za 7-14 dana nakon redovitih testiranja. Ukoliko je pacijent pozitivan na opijate vraća se na supervizirano davanje lijeka u Zavodu ili se pravi transfer na metadon. Naše iskustvo sa ovim lijekom je pokazalo da nema prednosti nad metadonom i svaki lijek ima svoju indikaciju.

Tabela broj 13. Utrošak suboxona po mjes. i punktovima u 2018 godini u mg.

MJESEC	ZENICA (mg)	DETOX (mg)	KPZ BUSOVAČA (mg)	UKUPNO (mg)
Januar	15074	144	304	15522
Februar	13186	150	184	13520
Mart	14720	142		14862
April	14124	24		14148
Maj	13341	226		13567
Juni	13238	267		13505
Juli	14429	188		14617
Avgust	14519	145		14664
Septembar	13402	135,5		13537,5
Oktombar	15255	0		15255
Novembar	14271	0		14271
Decembar	14322	0	96	14418
UKUPNO	169881	1421,5	584	171886,5

Tabela broj 14. Utrošak suboxona po mjes. i punktovima u 2018 godini u mg.

MJESEC	ZENICA (mg)	DETOX (mg)	KPZ (mg)		UKUPNO (mg)
			Zenica	Busovača	
Januar	10677	126	302	110	11215
Februar	10773	0	259	144	11176
Mart	11170	128	213	218	11729
April	11563	172	172	100	11877
Maj	12057	24	62	62	12205
Juni	11532	0	86	45	11667
Juli	11760	0	124	26	11910
Avgust	13759	0	124	0	13883
Septembar	12303	68	24	184	12579
Oktombar	13130	370	0	308	13808
Novembar	13626	18	0	352	13996
Decembar	13575	96	0	340	14011
UKUPNO	145925	872	1366	1889	150052

Količina utrošenog suboxona u 2018. godini je veća za (21834 mg) u odnosu na 2017. godinu, zbog povećanja broja na Suboxonu kao i povećanja srednje terapijske doze.

Tabela broj 15. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2018. godini

MJESEC	ZENICA	DETOX	KPZ BUSOVAČA	UKUPNO
Januar	2607	19	45	2671
Februar	2382	19	23	2424
Mart	2633	23	0	2656
April	2454	8	0	2462
Maj	2556	25	0	2581
Juni	2439	53	0	2492
Juli	2498	23	0	2521
Avgust	2550	36	0	2586
Septembar	2549	38	0	2587
Oktombar	2657	0	0	2657
Novembar	2546	0	0	2546
Decembar	2619	0	12	2631
UKUPNO	30490	244	68	30814

Tabela broj 16. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2017. godini

MJESEC	ZENICA	DETOX	KPZ		UKUPNO
			Zenica	Busovača	
Januar	2061	15	54	31	2161
Februar	1849	0	56	30	1935
Mart	2073	12	61	31	2177
April	2015	7	58	30	2110
Maj	2093	3	31	31	2158
Juni	2045	0	32	30	2107
Juli	2224	0	31	26	2281
Avgust	2241	0	31	0	2272
Septembar	2195	17	6	23	2241
Oktombar	2333	45	0	45	2423
Novembar	2413	3	0	65	2481
Decembar	2533	14	0	62	2609
UKUPNO	26075	116	360	404	26955

U toku 2018. godine je povećan broj usluga (3859) u podjeli suboxona zbog povećanja broja pacijenata na ovom supstitucionom lijeku.

III 1.7. Rad psihologa u Ambulanti

Kontinuirani rad psihologa predstavlja potporu pacijentima u stabilizaciji stanja i rješavanju kriza. Mnogi naučni radovi dokazuju da je uspješnost supstitucionog programa bolja ako se uz ordiniranje zamjenske terapije pruža i psihoterapijska i psihosocijalna podrška. Psiholog iz Odjeljenja za ambulantni tretman redovno učestvuju u aktivnostima Savjetovaništa što podrazumijeva i održavanje predhospitalne, posthospitalne, grupe sa roditeljima, grupe apstinencija itd... Nezaobilazan je i terenski rad psihologa i učešće u edukaciji edukatora kroz programe primarne prevencije. Psiholog iz Odjeljenja za ambulantni tretman obavlja poslove (navedene u tabeli) u ambulanti Zavoda četiri dana, a jedan dan obavlja poslove psihologa na terenu (ambulante pri Domovima zdravlja po općinama Zeničko-dobojskog kantona). Psiholog iz Odjeljenja za ambulantni tretman dva puta mjesečno radi na Odjeljenju za stacionarni tretman radi održavanja grupne psihoterapije a sve u cilju pružanja kvalitetnije i raznovrsnije psihološke potpore pacijentima kojima odgovara različit pristup u psihoterapijskom radu. Psiholog iz Ambulante radi sa: ovisnicima o heroinu, ovisnicima o stimulansima, ovisnicima o kocki ili klađenju, ovisnicima o alkoholu, ovisnicima o marihuani i tabletama, radi sa maloljetnicima – eksperimentatorima, radi sa saradnicima u liječenju – supružnicima i roditeljima. Usluge psihologa pružaju se pacijentima zeničko-dobojskog kantona, ali se na psihološki tretman javljaju i uključuju i pacijenti iz drugih kantona. Tokom izvještajnog perioda, primijećen je porast broja maloljetnika koji dolaze u pratnji roditelja ili staratelja. Radi se o maloljetnicima uzrasta od 15 do 18 godina (srednjoškolski uzrast, iz različitih srednjih škola) koji zloupotrebljavaju marihuanu, amfetamine, MDMA, benzodijazepine i alkohol. U programe rada psihologa uključuju se i roditelji pacijenata a prolaze kroz programe psihološkog savjetovanja, edukacije i kognitivno-suportivne terapije. Psiholog iz Odjeljenja za ambulantni tretman je dodatno stručno osposobljen za obavljanje psihoterapijskih usluga (individualnih i grupnih) sa Evropskim certifikatom za psihoterapiju pravac transakciona analiza. U svojoj kontinuiranoj edukaciji u 2018.g. psiholog je imao aktivno učešće na Međunarodnoj psihoterapijskoj zimskoj školi u decembru 2018.g.

održanoj u Beogradu u organizaciji Evropske asocijacije za transakcionu analizu EATA. Tom prilikom naš psiholog je bio ispitivač na dva ispita budućih psihoterapeuta.

U psihoterapiji ovisnosti glavni cilj je apstinencija. Zatim, sticanje uvida u probleme razloga početka uzimanja psihoaktivne supstance te donošenje novih odluka koje znače pozitivne trendove i vidike u životu ovisnika. Najzad, važna stvar je pronalazak opcija u rješavanju konflikta u kojima se može naći klijent, jačanje ličnih resursa i prevenciju recidiva. Radi se i individualna i grupna psihoterapija, zavisno od okolnosti, uslova rada i dogovora. Naravno, kombinacija oba oblika bi bila poželjna.

Tabelarni prikaz psiholoških usluga

Tabela broj 17. Vrste i broj usluga psihologa

Usluga/Godina	2017	2018
Psihološko savjetovanje	1011	1287
Individualna psihoterapija	252	290
Suportivna terapija	22	123
Klinički intervju	70	72
Psihološki testovi	2	17
Bračna psihoterapija	/	4
Telefonski razgovor	12	6
Analize i izvještaji	291	413
Ukupno	1660	2214

U Komparativnoj analizi, iz podataka navedenim u tabeli za predhodne dvije godine da se zaključiti porast u broju pružanja usluga psihologa. Do porasta broja psiholoških usluga dolazi usljed povećanja broja novih pacijenata, posebno maloljetnika koji dolaze na tretman te su češći susreti sa njima kao i sa njihovim roditeljima / starateljima.

III 2. Odjeljenje za stacionarni tretman - Detoks

Radni proces na odjeljenju Detoxa se tokom 2018. godine odvijao bez bitnije problematike. Prostorni kapacitet je ograničen i predstavlja značajan faktor u mogućem ograničavanju u pružanju usluga Zavoda na ovoj razini, jer ne udovoljava optimalnom kapacitetu pružanja zdravstvenih usluga, (iznajmljeni prostor u Kantonalnoj bolnici). Popunjenost kvalificiranim kadrom je dobra. Zalaganjem svih radnika u posmatranom periodu kvantitativno i kvalitativno se održava dostignuti nivo pružanja usluga na odjeljenju Detoksa.

III 2.1. Struktura pacijenata

Broj liječenih pacijenata u proteklom periodu sa komparativnim uvidom predstavljen je na sljedećoj tabeli.

Tabela broj 18. Komparacija broja pacijenata 2008-2017. godina

Godina	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Broj pacijenata	35	72	65	66	72	83	95	113	133	121	93

Tabela broj 19. Odnos kantonalni/vankantonalni pacijenti 2009/2017

Godina	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pacijenti Ze-Do Kanton	50 (75,7%)	48 (66,6%)	60 (72,2%)	74 (77,8)	72 (63,7%)	79 (59,4%)	75 (1,9%)	56 (60,1%)
Vankantonalni pacijenti	16 (24,2%)	22 (31,4%)	21 (25,3%)	19 (20%)	33 (29,2%)	45 (33,8%)	45 (37,1%)	36 (38,7%)
Sudski pacijenti (Ze-Do kant.)	0	2 (2,7%)	2 (2,4%)	2 (2,1%)	4 (3,5%)	5 (3,8%)	1 (0,8%)	3 (3,2%)
Samofinancirajući pacijenti	0	0	0	0	4 (3,5%)	4 (3%)	0	1 (1,1%)
Ukupno	66	72	83	95	113	133	121	93

Zbog izmjene kriterija za prijem u cilju poboljšanja kvalitete pružanja usluga, dobrom trijažom i poštovanjem indikacija za prijem, smanjen je ukupan broj pacijenata a u korist kvalitetnije usluge. Kvaliteta rada na odjeljenju detoxa je prepoznata i u širim okvirima pa je na odjeljenju detoxa nastavljen trend tretmana vankantonalnih kao i samofinansirajućih pacijenata iz inostranstva.

Tabela broj 20. Struktura pacijenata po općinama 2016/2018

Općina/Godina	2016	2017	2018
Zenica	50 (37,60%)	43 (38,01%)	26(27,95%)
Tešanj	7 (5,30%)	12 (9,91%)	5(5,30%)
Vareš	3 (2,30%)	1 (0,82%)	1 (1,07%)
Bugojno	12 (9%)	8 (6,61%)	7 (3,88%)
Visoko	8 (6%)	4 (3,30%)	6 (6,45%)
Kakanj	4 (3%)	5 (4,13%)	4 (4,30%)
Breza	0	4 (3,30%)	4 (4,30%)
Maglaj	4 (3%)	2 (1,65%)	4 (4,30%)
Vitez	8 (6%)	2 (1,65%)	2 (2,15%)
Cazin	1 (0,8%)	0 (0,0%)	0
Travnik	7 (5,30%)	6 (4,95%)	9 (9,67%)
Doboj Jug	2 (1,50%)	1 (0,82%)	3 (3,22%)
Donji Vakuf	1(0,8)	1 (0,82%)	0
Zavidovići	0	1 (0,82%)	1 (1,07%)
Jajce	8 (6%)	9 (7,43%)	9 (9,67%)
Odžak	2 (1,50%)	2 (1,65%)	1 (1,07%)
Kiseljak	1 (0,8%)	1 (0,82%)	0
Busovača	2 (1,50%)	4 (3,30%)	3 (3,22%)
Goražde	3 (2,30%)	3 (2,47%)	0
Novi Travnik	1 (0,8%)	2 (1,65%)	2 (2,15%)
Žepče	3 (2,30%)	3 (3,30%)	1 (1,07%)
Linz,Austria	2 (1,50%)	1 (0,82)	1 (1.07%)
Kreševo	0	1 (0,82%)	0
Stockholm,Švedska	0	1 (0,82%)	0
Turbe	0	2 (1,65%)	0
Gornji Vakuf/Uskoplje	0	2 (1,65)	2 (2,15%)
Livno	0	1 (0,82%)	1 (1,07%)
Tuzla	0	0	1 (1,07%)
Usora	0	0	1 (1,07%)
Ukupno	133 (100%)	121 100%)	93(100%)

Tabela broj 21. Struktura vankantonalih i samofinancirajućih pacijenata 2016/2018

Godina	2016	2017	2018
Srednjobosanski kanton	35 (79,60%)	38 (84,44%)	32 (86,47%)
Posavski kanton	3 (6,10%)	2 (4,44%)	2 (5,40%)
Unsko-Sanski kanton	1 (2%)	0	0
Tuzlanski kanton	1 (2%)	0	1 (2,70%)
Bosansko-Podrinjski Kanton	3 (6,10%)	3 (6,66%)	0
Livanjski Kanton	0	1 (2,22%)	1 (2,70%)
Inostranstvo	2 (4,10%)	1 (2,22%)	1 (2,70%)
Ukupno	45 (100%)	45 (100%)	37 (100%)

Očekivano najveći broj tretiranih vankantonalih pacijenata je došao iz Srednjobosanskog Kantona sa kojim smo 2017. godine sklopili Sporazum o saradnji a isti produžili u toku 2018. godine

Tabela broj 22. Struktura pacijenata po spolu 2016/2018

Godina	2016	2017	2018
Muški	125(94%)	112 (92,56%)	83 (89,24%)
Ženski	8 (6%)	9 (7,43%)	10 (10,76%)

Održana je korelacija između procenta stacionarno tretiranih ovisnica i ovisnika, kao i predhodnih godina

Tabela broj 23. Prosječna starost pacijenata na dan prijema 2016/2018

Godina	2016	2017	2018
Prosječna starost	37,54 godine	38,03 godine	35,68 godina

U 2018. godini prosječna životna dob je nešto niža od prosječne životne dobi u predhodnoj godini može se objasniti sa nešto većim brojem pacijenata koji su na psihostimulansima.

Tabela broj 24. Krvlju prenosiive infekcije kod pacijenata 2016/2018

Godina	2016	2017	2018
HCV pozitivni	19 (14,30%)	9 (7,43%)	6 (6,45%)
HBV pozitivni	4 (3%)	3 (2,47%)	0
HIV pozitivni	0	0	0

U 2018. godini je broj inficiranih pacijenata je zabilježio tendenciju daljeg pada što je ubjedljivo najniža stopa infekcije u bliskom i daljem geografskom okruženju. Veoma je ohrabrujuće sa epidemiološkijskog stanovišta da i dalje nemamo hepatitis B pozitivnih te ovisnika zaraženih virusom HIV-a.

Tabela broj 25. Broj intravenskih ovisnika 2016/2018

Godina	2016	2017	2018
Broj intravenskih ovisnika	53 (39,80%)	41 (33,38%)	28 (30,10%)

Zabilježen je blagi pad broja tretiranih intravenskih ovisnika koji slijedi identičan trend u ambulantno polikliničkom dijelu Zavoda.

Tabela broj 26. Trajanje hospitalizacije 2016/2018

Godina	2016	2017	2018
Minimalno bolničkih dana	1	1	1
Maksimalno bolničkih dana	60	69	73
Prosječno bolničkih dana	23,06	23,15	26,08

Usprkos povećanom broju ovisnika sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom te alkoholičara sa oštećenjima somatskog i duševnog zdravlja poboljšanjem kvalitete tretmana nije došlo do bitnijeg prolongiranja dužine tretmana na odjeljenju.

Tabela broj 27. Doza metadona na prijemu 2016/2018

Godina	2016	2017	2018
Min doza MT na prijemu	30 mg	20 mg	20 mg
Max. doza MT na prijemu	200 mg	180 mg	180 mg
Prosječno MT na prijemu	63,88 mg	61,5 mg	60,5 mg

Nastavljen je trend daljeg pada prosječne doze supstitucione terapije na odjelu detoxa što je odraz poboljšanja kvalitete rada na odjeljenju kao i racionalnog uključivanja u radnookupacione programe pacijenata.

Tabela broj 28. Broj pacijenata uključenih u suboxonsku terapiju 2016 /2018

Godina	2016	2017	2018
Uključeni na Suboxone	3	10	4

Došlo je do blagog smanjenja broja pacijenata uključenih u tretman suboxonom pošto se ta procedura već rutinski provodi u ambulantno polikliničkom dijelu Zavoda.

Tabela broj 29. Broj pacijenata uključenih u terapiju disulfiramom 2016/2018

Godina	2016	2017	2018
Uključeni na Disulfiram	3	10	6
Uključeni na Disulfiram Depo preparat	0	0	0

Identična je i situacija sa averzivnom terapijom disulfiramom koja se rutinski provodi u ambulantno-polikliničkim uslovima. I dalje smo jedina zdravstvena ustanova u BiH koja za sada primjenjuje ovu vrstu terapije.

Tabela broj 30. Prosječno trajanje detoksifikacije 2016/2018

Godina	2016	2017	2018
Trajanje detoksifikacije/dana	19,92	21,71	26,60

Prosječno trajanje detoksifikacionog procesa u toku 2018. godine je produženo. To se objašnjava tretiranjem pacijenata sa težom kliničkom slikom, te pacijenata sa dvojnomo

dijagnozama koji zahtijevaju produžen i intenzivan tretman, a u okviru standardiziranih dijagnostičko-terapijskih procedura.

Tabela broj 31. Medicinske procedure na odjeljenju

Godina	2016	2016	2017	2017	2018	2018
	Prvi	Kontrolni	Prvi	Kontrolni	Prvi	Kontrolni
Opće-medicinski pregledi	133	665	122	610	92	460
Psihijatrijski pregledi	133	665	122	610	92	460
	133	665	122	610	92	460
Neurološki pregledi	133	665	122	610	92	460
	133	665	122	610	460	460
UKUPNO PREGLEDA	635	3170	610	3050	610	2300

Tabela broj 32. Utrošeni testovi na Detoksu 2017. godini

Mjesec	Utrošeno	Pozitivnih	Testiranih osoba
Januar	143	20	15
Februar	220	19	24
Mart	209	29	21
April	165	17	17
Maj	176	18	18
Juni	176	30	18
Juli	209	26	21
August	154	10	16
Septembar	253	32	27
Oktoabar	253	24	28
Novembar	165	18	18
Decembar	110	16	12
UKUPNO:	2253	259 (11,49%)	245

Tabela broj 33. Utrošeni testovi na Detoksu 2018 godini

Mjesec	Utrošeno	Pozitivnih	Testiranih osoba
Januar	167	28	16
Februar	256	26	26
Mart	251	41	22
April	190	25	21
Maj	240	17	24
Juni	214	43	23
Juli	252	35	18
August	183	20	14
Septembar	310	42	28
Oktoabar	312	21	3
Novembar	193	19	23
Decembar	138	14	17
UKUPNO:	2679	331(12,3%)	263

Tabela broj 34. Socio i psihodijagnostika na prijemu 2017/2018.

Godina	2017	2018
Psihodijagnostička testiranja ukupno	244	184
MMPI	122	92
PIE	122	92
Sociodijagnostička testiranja ukupno	244	184
Socijalna anamneza	122	92
Pompidou upitnik	122	92
Ukupno	488	368

Tabela broj 35. Psihoterapijske usluge na Detoksu 2017/2018. godine

Godina	2017	2018
Sastanak terapijske zajednice	91	97
Klinički intervju	102	104
Jutarnji raport	198	197
Grupna psihoterapija	107	102
Procjena intelektualnih sposobnosti	42	46
Eksploracija ličnosti-procjena structure ličnosti	100	95
Ispitivanje pojedinih psihičkih funkcija	56	63
Psihološko savjetovanje porodice	74	79
Davanje psihološke analize I nalaza	100	101
Psihološko savjetovanje I individualna psihoterapija	231	239
Praćenje psihoterapijskog efekta	17	23
Ukupno	1118	1146

Tabela broj 36. Socioterapijske usluge na Detoksu 2017/2018. Godine

Godina	2017	2018
Socioterapija individualna	504	507
Socioterapija grupna	67	71
Edukativna grupa	76	70
Sociopedagoška grupa	67	65
UKUPNO	714	713

Tabela broj 37. Struktura grupne terapije 2017/2018 godine

Godina	2017	2018
Duhovna terapija	134	135
Terapija učenja po modelu	220	219
Edukativne grupe med.tehničara	187	195
Suportivne grupe med.tehničara	278	281
Posjete iz terapijskih zajednica	62	64
Muzikoterapija	124	122
Radna terapija	104	107
Art terapija	98	93
Ostali vidovi okupacione terapije	114	110
UKUPNO	1331	1326

Tabela broj 38. Vidovi okupacione terapije na Detoksu 2017/2018. godine

Godina	2017	2018
Muzikoterapija	124	127
Radna terapija	104	111
Art terapija	98	95
Ostali vidovi okupacione terapije	114	109
UKUPNO	440	442

Tabela broj 39. Struktura patologije na Detoksu 2016/2018 godine

Godina	2016	2017	2018
Ovisnost o opijatima F11.2	63 (47,4%)	51 (47,80%)	45(47,31%)
Ovisnost o sedativima F13.2	2 (1,50%)	2 (1,65%)	2(2,15%)
Ovisnost o analgeticima F19.2	10 (7,5%)	5 (4,09%)	3(3,22%)
Alkoholizam F10.2	58 (43,60%)	56 (45,90%)	34(36,55%)
Ovisnost o kanabinoidima F12.2	0 (0%)	2 (1,65%)	1(1,07%)
Ovisnost o stimulansima F15.2	9 (6,8%)	6 (4,91%)	7(7,52%)
Gambling (patološko kockanje) F63	0	1 (0,82%)	1 (0,82%)
Ukupno	133 (100%)	122 (100%)	93 (100%)

Nastavljen je trend daljeg smanjivanja broja tretiranih ovisnika o opijatima u korist povećanog broja tretiranih ovisnika o alkoholu te tzv. novim psihoaktivnim tvarima što prati tendence u ambulantno polikliničkom dijelu ustanove te promjene adiktološke patologije u bližem i daljem socijalnom okruženju.

Tabela broj 40. Broj bo dana

Godina	2016	2017	2018
Ukupno	3067	2802	2426

Svi raspoloživi posteljni kapaciteti su maksimalno racionalno korišteni što je rezultiralo i u krajnje povoljnom godišnjem rezultatu.

Tabela broj 41. Iskorištenost postelnog fonda 2008. – 2017.

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
76,88%	78,5%	73,5%	74,2%	82,7%	96,3%	98,%	87,9%	92,5%	76,7%	66,46%

Tabela broj 42. Otpusti sa Detoksa prema načinu odlaska 2016./2017. god.

Godina	2016	2017	2018
Regularan otpust	115 (86,5%)	99 (81,4%)	75 (80,64%)
Samovoljni prekid tretmana	18 (13,5%)	18 (14,7%)	18 (19,36%)
Prekid tretmana zbog kršenja terapijskog ugovora	0	4 (3,6%)	0

U 2018. godini je postignut približno isti procenat uspješnosti na odjeljenju detoksa što se objektivno nije očekivalo obzirom da se tretirao veći broj pacijenata sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom i kompleksnom patologijom kao i veći broj pacijenata koji su tretirani zbog alkoholizma.

Struktura psihijatrijskog komorbiditeta ukazuje na porast ukupnog broja tretiranih pacijenata sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom, s time da u tome dominiraju poremećaji osobnosti F60-F69, iako je sve veći broj pacijenata sa poremećajima afekta (F30-39) stresom izazvanih poremećaja (F40-49) uključujući tu i PTSD te psihotičnih poremećaja (F20-29).

III 2.2. Zaključak

Analizom podataka može se zaključiti da su izvršene sve nastale obaveze i planirane aktivnosti uz održan relativno visok nivo pružanja zdravstvenih usluga prema ključnim indikatorima kao i zadovoljstvom pacijenata po povratnim informacijama. Glavni limitirajući faktor za dalji razvoj ustanove predstavlja nedostatak prostora za adekvatno provođenje terapijskih procedura koji je ostao identičan onome prije dogradnje aneksa detoxa. Obzirom da se očekuje dalji porast broja pacijenata kao i kvalitativni i kvantitativni iskoraci u terapijskom procesu trebalo bi razmišljati o daljem povećanju prostornog kapaciteta za što uspješniji rad medicinskog osoblja i rad zdravstvenih suradnika.

IV ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU

Resocijalizacija predstavlja planski i sistematski proces korigovanja društveno neprilagođenih stavova, uvjerenja, sistema vrijednosti i asocijalnog ponašanja. Kao posljedica ovisnosti i nekonvencionalnog načina življenja dolazi do poremećaja odnosa između ovisnika i njegove okoline i upravo to se rehabilitacijom nastoji prevazići. Kroz proces rehabilitacije i resocijalizacije ovisnik nastoji da ponovo izgradi život, da obnovi ranija prijateljstva, porodične veze, da nastavi školovanje, pronade zaposlenje, kako bi postao zdrav član društva. U rehabilitacionom procesu, pored mjera socijalne i profesionalne rehabilitacije, podrazumijevaju se i druge socioterapijske metode i postupci radi ponovnog prilagođavanja i uspostavljanja novih odnosa između liječnika osobe i sredine u koju se vraća. Te mjere se nazivaju procesom resocijalizacije, a koje Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju (u daljem tekstu: Odjeljenje) primjenjuje u svom radu.

Aktivnosti Odjeljenja za 2018. godinu, pored opštih akata, definisane su i određene Godišnjim planom rada Zavoda i Godišnjim planom rada Odjeljenja za 2018. godinu. Planom rada definisani su osnovni strateški ciljevi. Osnovni strateški ciljevi Odjeljenja bili su:

1. Zadržati dostignuti nivo usluga zdravstvene i socijalne zaštite;
2. Zadržati ili unaprijediti intersektorsku saradnju (poseban fokus sa vankantonalnim ustanovama);
3. Saradnja sa terapijskim zajednicama i smještaj pacijenata;
4. Zadržati postignuti dogovor oko zdravstvenog osiguranja korisnika Zavoda;
5. Adekvatno i sigurno vođenje i evidentiranje podataka (POMPIDU i TDI upitnik);
6. Unaprijediti aktivnosti na provođenje mjera obaveznog liječenja;
7. Vođenje procesa akreditacije Zavoda i provođenje akreditacijskih standarda;
8. Jačanje ličnih kompetencije i vještina uposlenika kroz kontinuiranu internu i eksternu edukaciju;

Svi postavljeni strateški ciljevi Odjeljenja su realizovani. Uz saradnju i adekvatnu kontinuiranu koordinaciju sa ostalim organizacionim jedinicama Zavoda usvojeni Plan za 2018. godinu je ostvaren uz zadovoljavajući pozitivan efekat u ukupnom radu Zavoda.

Prvi cilj u smislu pružanja zdravstvenih i socijalnih usluga prema klijentu/pacijentu, provodile su se unutar izgrađenih sistema. Usluge su pružane u okviru ambulantnog i stacionarnog tretmana i aktivnostima u lokalnoj zajednici. Ukupno je osoblje Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju u **2018. godinu pružilo 2102 usluga**, što znači da je dostignuti nivo zadržan uz blago neznatno povećanje broja usluga u odnosu na prethodnu godinu. S obzirom da je u izvještajnoj godini završen proces izrade i primjene akreditacijskih standarda moguće je konstatovati da je kvalitet usluge značajno unaprijeđen.

U intersektorskoj saradnji ostvarenja nastavljena je dobra saradnja sa nadležnim ustanovama zdravstvene i socijalne zaštite. Isto je rezultiralo većim brojem pacijenta na liječenju iz drugih kantona u odnosu na prethodne godine. Povećan broj pacijenata zabilježen je kako na Detoks odjeljenju tako i ambulanti Zavoda. Tokom 2018. godine na tretman u Zavod javio se **94 pacijent iz drugih kantona, od čega su 37 tretirana na Detoks**

odjeljenju, a njih 57 tretirani su kroz ambulantni program. Saradnji sa centrima za socijalni rad i nadležnim općinskim službama je dobra. Rješavanje niza socijalnih problema kojima su izloženi klijenti Zavoda u skladu sa raspoloživim mogućnostima i okolnostima može se ocijeniti dobrom i pozitivnom.

Saradnja sa terapijskim zajednicama ostvaruje se na osnovu potpisanog Ugovora Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona i četiri terapijske zajednice (PROI kod Kaknja, koja je polovinom 2013. godine prestala sa radom, a nastavila je sa radom pod imenom Fenix sa novom upravom; CROPS Smoluća kod Tuzle, Marijanovac kod Banja Luke i Izvor Plehan kod Dervente). Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, inicirao je ovakvo rješenje i predstavlja pozitivan primjer daljeg tretmana. Tokom izvještajnog perioda upućeno je **20 pacijenata na smještaj u terapijsku zajednicu** (CROPS Smoluća kod Tuzle – deset pacijenta; Marijanovac kod Banja Luke – osam pacijenata i Izvor Plehan kod Dervente – dva pacijenta). Trenutno je **deset pacijenta na rehabilitacijskom tretmanu u terapijskoj zajednici**, dok su ostali dobrovoljno napustili tretman. U odnosu na prethodnu godinu kada je 14 pacijenata upućeno na dalji tretman u terapijsku zajednicu, u ovoj godini primjetan je **porast broja pacijenata** koji su bili motivisani za dalji rehabilitacijski proces u svoje dalje liječenje.

Svi pacijenti Zavoda imaju riješeno pitanje zdravstvenog osiguranja. Posredovanje u ostvarivanju zdravstvenog osiguranja odvija se preko Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju. U tom smislu saradnja sa nadležnim službama za zapošljavanje u Ze-Do kantonu skoro se svakodnevno odvija, može se ocijeniti pozitivnom, i primjerom kako se rješavaju praktični problemi građana i pacijenata. Isto tako saradnja sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Ze-Do kantona je na zavidnom nivou. Svi problemi ili nejasnoće u radu riješeni su konkretno i na obostrano zadovoljstvo, a prvenstveno u interesu pacijenata. Pored ovoga kontinuirana je saradnja i posredovanje sa drugim Zavodima zdravstvenog osiguranja ili institucija, ustanova i Službi izvan Ze-Do kantona.

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju nastavilo je popunjavanje Pompidu i TDI obrazaca. U skladu sa instrukcijom Ministarstva sigurnosti BiH svi podaci i unošenje podataka vrše se u skladu sa navedenom Instrukcijom.

Mjere obaveznog liječenja Zavod za bolesti ovisnosti provodi na osnovu rješenja nadležnih sudova. U ovoj godini nadležni sudovi su donijeli **šest rješenja u kojima su izrečene mjere obaveznog liječenja** a koje će se provoditi u Zavodu. Od ovog broja četiri osobe su se odazvala na tretman dok se dvije osobe nisu odazvale. U skladu sa Pravilnikom o provođenju mjera obaveznog liječenja izvješteni su nadležni centri za socijalni rad i sudovi. Mjere su izricane zbog nasilja u porodici koje je vršeno kao posljedica alkoholizma. Od ukupnog broja dvije mjere izrekao je sud u Maglaju, dvije sud u Visokom te po jednu sud u Kaknju i Zenici.

U odnosu na prethodnu godinu kada je bila izrečena jedna, uočava se **veći broj izrečenih** mjera obaveznog liječenja od alkohola koje se provode u Zavodu tokom 2018. godine.

Šef Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju imenovan je kao koordinator procesa akreditovanja u okviru AKAZ-a. Tokom 2018. godine nastavljen je proces održavanja dostignutog nivoa kvalitete i sigurnosti.

U okviru edukacija članovi Odjeljenja prisustvuju seminarima, kongresima i drugim vrstama eksterne i interne edukacije u skladu sa raspoloživim kapacitetima.

IV. 1. Tabelarni prikaz pruženih usluga

IV.1.1. Usluge u ambulantnom tretmanu

Tabela broj 43. Pregled pruženih usluga u ambulantnom tretmanu 2017./2018. godini

Vrsta usluge	2017	2018
Individualni socioterapijski rad sa klijentom	1346	1395
Grupni socioterapijski rad sa klijentima (teren)	48	46
Grupni socioterapijski rad sa saradnicima	40	52
Grupe duhovne terapije i terapije po modelu	100	105
Pompidu upitnik	281	252
TDI upitnik	281	252
Ukupno usluga u ambulanti	2096	2102

IV.1.2. Usluge u stacionarnom tretmanu

Tabela broj 44. Pregled pruženih usluga u stacionarnom tretmanu u 2017./2018. godini

Vrsta usluge	2017	2018
Individualni socioterapijski tretman	580	584
Grupna socioterapija	40	39
Održane grupe od strane predstavnika komuna	85	85
Ukupno usluga u stacionarnom tretmanu	705	708

IV.1.3. Usluge u lokalnoj zajednici

Tabela broj 45. Usluge u lokalnoj zajednici u 2017./2018. godini

Vrsta usluge	2017	2018
Ostvarena materijalna pomoć od strane Ze-do kantona – smještaj u komune	17	20
Ostvarena materijalna pomoć od strane Općine Zenica	-	
Ostvarena materijalna pomoć od strane CSR Zenica	-	
Ostvarena materijalna pomoć od strane CSR Visoko	-	
Ostvarivanje prava na korištenje zdravstvene zaštite klijenata		
Posredovanje u postupku starateljstva	-	
Ostala upravno pravna akta (sud, tužilaštvo, centri za soc rad i sl.)	212	235
Ukupno usluga u lokalnoj zajednici	154	255

Osim navedenih kvantitativnih usluga postoji kontinuirana saradnja sa drugim javnim i nevladinim ustanovama u Zeničko-dobojskom kantonu i drugim kantonima (centrima za socijalni rad, centrima za mentalno zdravlje, bolnicama, zavodima za zapošljavanje, udruženjima građana i dr.).

IV.1.4. Usluge smještaja u terapijske zajednice

Tabela broj 46. Broj upućenih pacijenata u terapijske zajednice

Godina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Ukupno
Broj	11	15	10	17	11	15	16	5	14	20	134

Tabela broj 47. Broj smještenih pacijenata po terapijskim zajednicama od 2009. do 2018.

Terapijska zajednica	PROI Kakanj	Marjanovac	CROPS Smoluća	IZVOR Plehan	Ukupno
Broj	26	42	52	24	134

Trenutno u terapijskim zajednicama borave deset pacijenata koji se finansiraju od strane Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona, na osnovu potpisanog ugovora o smještaju i finansiranju. Tokom 2018. godine upućeno je 20 pacijenata na smještaj u terapijske zajednice, njih deset ostali su na tretmanu dok su ostali dobrovoljno napustili tretman. Primjetno je veće interesovamnja i žalja za daljim tretmanom u odnosu na prethodnu godinu, mada je interesovanje promjenljivo iz godine u godinu.

Provođenje mjera obaveznog liječenja: Od strane suda u 2014. godini nije bilo izricanja zaštitnih mjera obaveznog liječenja, dok je u 2018. godini sud primjetan veći broj izrečenih mjera obaveznog liječenja koje će se provoditi u Zavodu. Mjere obavezno liječenje od alkoholizma izricane su zbog počinjenog nasilja u porodici.

IV.1.5. Mjere obaveznog liječenja

Tabela broj 48. Mjere obaveznog liječenja

Nadležni sud/godina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Ukupno
Zenica	0	2	8	7	10	0	1	0	0	1	28
Visoko	0	1	0	1	1	0	0	0	0	2	5
Maglaj	0	0	0	0	1	0	0	2	1	2	4
Zavidovići	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1
Bugojno	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1
Goražde	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Kaknj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Ukupno	0	3	8	8	13	0	3	4	1	6	42

U skladu sa Zakonom o nasilju u porodici i Pravilnikom o provođenju zaštitnih mjera Zavod za bolesti ovisnosti provodi izrečene zaštitne mjere. Zaštitne mjere izriče nadležni sud. Zavod izrečene mjere provodi i postupa u skladu sa zakonskim propisima. Tokom izvještajnog perioda općinski sudovi u Visokom i Maglaju izrekli su po dvije zaštitnu mjeru, dok su sudovi i Zenici i kaknju izrekli po jednu mjeru obaveznog liječenja od ovisnosti akoja će se provoditi u Zavodu

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju ostvarilo je sljedeće ciljeve:

- Realizovani su u potpunosti ili djelimično svi postavljeni strateški ciljevi za 2018. godinu;
- U odnosu na proteklu godinu **zadržan je kvantitet i kvalitet** pruženih usluga odjeljenja te su uključeni i novi elementi u rad;
- Saradnja sa terapijskim zajednicama: na proces resocijalizacije u terapijske zajednice Zavod je uputio 20 pacijenata, što predstavlja **povećaje** u odnosu na prethodnu godinu. Saradnja sa terapijskim zajednicama je dobra i ima kontinuitet;
- Koordinacija u ostvarivanju zdravstvenog osiguranja: Na osnovu saradnje Zavoda i Zavoda za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona svim pacijentima Zavoda obezbijeđeno je zdravstveno osiguranje. Aktivnost je kontinuirana.
- Provođenje mjera ovaveznog liječenja od ovisnosti: u odnosu na prethodnu godinu povećan je broj osoba kojima je izrečena ova mjera. Saradnja sa nadležnim ustanovama koji su akteri u realizaciji izrečene mjere (centri za socijalni rad, sudovi) je dobra.
- Klub liječenih alkoholičara osnovan je 2014. godine. Iako postoji realna potreba za djelovanjem Kluba, nažalost nije aktivan u punom kapacitetu zbog realnih poteškoća. Nema svoj prostor što je značajan preduslov za njegov adekvatan rad. Po potrebi koristi prostorije Zavoda.
- Primjena Zakona o socijalnoj zaštiti: Članom 11. ovisnici su zakonski tretirani kao korisnici socijalne zaštite. Ova zakonska odredba koristi se u ostvarivanju prava pacijenata Zavoda.
- Odjeljenje je najvećim dijelom bilo nosioc procesa akreditacije (AKAZ);
- Uposlenici Odjeljenja uključeni su u aktivnosti drugih odjeljenja Zavoda kao što je prevencija i druge aktivnosti.

V IZVJEŠTAJ O EKONOMSKO FINANSIJSKOM POSLOVANJU ZA 2018. GODINU

V 1. Finansijsko poslovanje

U Izvještaju o ekonomsko finansijskom poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti ZE-DO kantona za 2018. godinu, dat je prikaz ostvarenih prihoda i rashoda u 2018. godini sa uporednim pokazateljima ostvarenja istih u 2017. godini i planiranim prihodima i rashodima za 2018. godinu.

Javna zdravstvena ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Ze-Do kantona za period 2018. godine ostvarila je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 105369 KM čime je nastavljen trend uspješnosti finansijskog poslovanja.

Ukupni prihodi JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona u pomenutom periodu 2018. godine ostvareni su u **iznosu od 1604974 KM** (računato sa sredstvima metadona i suboxonom 1895093 KM) i realno su veći za 13 % u odnosu na ostvareni prihod istom periodu prošle godine, a u odnosu na planirani prihod veći za 6%. (Trebalo bi uzeti činjenicu da namjenski prihodi od metadona, odnosno suboxona ne igraju ulogu u formiranju dohotka budući da isti predstavljaju trošak u istom iznosu, a u skladu sa članom 32; i 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju ovi lijekovi padaju na teret sredstava Kantonalnog Zavoda zdravstvenog osiguranja). Ukupni rashodi u promatranom periodu su u iznosu od 1499605 KM (računajući sa metadonom i suboxonom 1789724 KM) i za 11 % su veći u odnosu na 2017. godinu, a u odnosu na plan manji za 1% što u konačnici predstavlja dobit od 7% ili 105369 KM.

Prihodi:

-Prihodi ostvareni iz sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja iznosi **1221091 KM**, što predstavlja 14% uvećanje u odnosu na prethodnu godinu, a 6% više od planiranih sredstava. Ovaj iznos predstavlja 76% ukupnih prihoda Ustanove.

-Prihodi iz budžeta ZE-DO kantona su **120.000 KM** i u odnosu na prethodnu godinu uvećani su za 11%, koliko je i planirano u tekućoj godini. Ovaj iznos predstavlja 7,5 % ukupnih prihoda Zavoda.

-Ukupni prihodi izvan obaveznog zdravstvenog osiguranja Ze-do kantona, ostvareni su u iznosu od **263883 KM**, što predstavlja 16,5 % ukupnih prihoda Zavoda. Prihodi po ovoj stavci su veći za 8% u odnosu na prethodnu godinu, a u odnosu na plan uvećani za 9 %.

Rashodi

Ukupni rashodi JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2018. godinu ostvareni su u iznosu od **1499605 KM** (računajući sa metadonom i suboxonom 1789724 KM) i za 11% su veći u odnosu na 2017. godinu, a u odnosu na plan manji za 1%.

Bilans:

Razlika prihoda i rashoda, odnosno finansijsko poslovanje je pozitivno sa ostvarenom dobiti od 105369KM.

U proteklom periodu 2018. godine sve obaveze su ispoštovane, plate radnika su bile redovne, topli obrok je isplaćen na vrijeme, regres je isplaćen u visini koji je regulisan pravilnikom o radu, te izvršene su isplate po tužbama radnika koje su došle na naplatu u ovoj godini. Sve obaveze prema dobavljačima-dužnicima su pravovremeno isplaćene.

U strukturi rashoda u periodu 2018. godine nije bilo većih odstupanja od plana kao i izvršenja istih u periodima prethodnih godina.

Najveći dio rashoda u ukupnom iznosu čine izdvajanja za plaće radnicima koji u 2017 godini u bruto vrijednosti iznosi 972.000 KM, ili 68% ukupnog prihoda, a za 2018 godinu opterećenje bruto plaćama ukupni prihod Zavoda je bio 1.210.664 KM ili 75,4% od ostvarenog prihoda,, To povećanje je rezultat potpisanih kolektivnih ugovora, jer je broj radnika ostao isti. Dok se za narednu godinu očekuje dodatno povećanje ove stavke 4-5 % jer se konačna primjena kolektivnih ugovora realizira sa početkom 2019 godine te se očekuje da će izdvajanje za radnike u bruto iznosu preći procenat od 77%.

Izvještaj o ekonomsko finansijskom poslovanju za 2018. godinu prikazan je u tabelama i grafikonima koji stoje u prilogu.

VI ZAKLJUČAK

Proširenje djelatnosti: Postali smo edukacioni centar za ovisnosti na nivou FBiH i obučavamo uposlenike centara za mentalno zdravlje. U našoj ustanovi edukovani su uposlenici centara za mentalno zdravlje iz Zenice, Tešnja, Visokog, Bugojna, Viteza i Odžaka.

Edukacija za druge: Od novembra 2013. potpisan je ugovor o saradnji i postali smo nastavna baza za Islamski pedagoški fakultet. Potpisan je protokol o saradnji sa medicinskim fakultetom, smjer Zdravstveni fakultet; Prodili smo edukativne programe u saradnji sa Medicinskom školom te Gimnazijom i Centrima za mentalno zdravlje na kantonu. Provedena je edukacija u Livanjskom kantonu-županiji u kampanji borba protiv nasilja u obitelji.

Finansiranje: Finansiranje Zavoda u protekloj godini je bilo uredno i pravovremeno i ispoštovani su svi rokovi kao i ugovoreni iznosi od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja kao i izdvajanja iz budžeta Vlade Zeničko-dobojskog kantona.

Nabavka lijekova: Lijekovi za potrebe Detoxa se obezbjeđuju iz Budžeta ustanove,uz ispoštovanu tendersku proceduru, a lijekovi za zamjensku terapiju su obezbijeđeni preko Zavoda zdravstvenog osiguranja (koji finansira Zavod), a dostavu vrši UNDP po potpisanom ugovoru o sufinansiranju.

Prevenција: Po planu rada usvojenim za 2018. godinu ostvarena je dinamika u aktivnostima primarne prevencije sa većim obimom od planiranog. Rada koja obuhvata Projekte prevencije i projekte istraživanja u ciljanoj populaciji, zatim Web stranicu, Facebook stranicu, Bilten – dva izdanja ove godine (sada katalogiziran), Tribine, predavanja za Vijeće roditelja i učenika, izviđače, centre za socijalni rad, TV intervjui itd.

Ambulanta: Registrovano je više od 1200 ovisnika. Na zamjenskoj terapiji bilo je više od 830 heroinskih ovisnika za 12 godina. Ukupan broj pregleda je bio 6076, ukupan broj pacijenata je bio 619, a novootkrivenih u toku godine je bilo 108.Trenutan broj pacijenata na sustitucionoj terapiji je 329.

Uspjeh u liječenju: Većina pacijenata ima bolji kvalitet života uz tretman. Svi pacijenti na Suboxonu su negativni na heroin (u suprotnom se vrata na metadon). Samo 8,13 % testova je pozitivno na heroin kod metadonskih pacijenata. Desetine pacijenata su stabilni apstinenti koji dolaze na kontrole u Zavod – praktično izliječeni. Desetine njih radi. 10 pacijenata su stariji od 50 godina a tu je i nekoliko penzionera.

Osobine u načinu rada: Multidisciplinarn pristup, pristupačno liječenje (najčešće manje od 5 km do naše usluge), liječenje je dobrovoljno ili po nalogu suda, besplatno, u okviru zdravstvenog sistema, bez liste čekanja, kriteriji za ulazak u tretman su čisto medicinski.

Terenski rad – pristupačnost: Jedna trećina naših pacijenata zbrinjava se van Zavoda. U šest gradova Kantona, povremeno i svih osam, obavljamo preglede, savjetovanje i podjelu terapije. **Zatvori:** Ugovorom je regulisana saradnja sa dva zatvora – Zenica i Busovača.

Liječenje zbog nasilja u porodici: Po odluci suda preuzimamo pacijenta na ambulantno i stacionarno liječenje. Najčešće se radi o alkoholizmu, ali i o nasilju u vezi sa ilegalnim drogama. Ovo je primjer dobre prakse u Federaciji BiH. Naš Zavod je prepoznat kao referentna ustanova za edukaciju vezanu za borbu protiv nasilja u porodici. Već smo pomenuli da smo držali edukaciju u Livanjskoj županiji.

Detoks: Ovisnici o alkoholu i heroinu sada su na jednom mjestu! U ograničenom prostoru povećan je broj postelja ali prostor za dnevni boravak, radnookupacioni tretman te psihoterapijske aktivnosti su veoma skućene, tako da je posteljni fond relativno dobro popunjen.

Intersektorska saradnja funkcioniše sa potpisanim sporazumima ili bez njih. Nema prepreka. Tu su zdravstvene ustanove, vladine i nevladine organizacije, škole, fakulteti, policija, centri za socijalni rad, vjerske ustanove, komune.

Zaštita na radu i zaštita od požara. Ova oblast je u cjelosti uređena pravilnicima, protokolima i standardima. Po istim dokumentima se provodi edukacija svih uposlenih. Nabavljena su zakonom propisana zaštitna sredstva i provedena su mjerenja sa stanovišta zaštite na rada. Kontrola, nabava i održavanje istih odvija se u zakonom propisanim rokovima.

Arhiviranje podataka obavlja se u skladu sa Zakonom o arhivskoj građi Federacije BiH, i Uredbi o organizovanju i načinu vršenja arhivskih poslova u pravnim licima u Federaciji BiH.

AKAZ. Od strane Agencije za kvalitet i kreditaciju FBiH akreditirani smo za dostignuti nivo kvalitete i sigurnosti u radu. U protekloj godini smo nastavili sa provođenjem i unapređenju uspostavljenih standarda i procedura.

Problem koji se nameće: osnovni problem uz svu nabrojenu i zadovoljavajuću funkcionalnost i krajnje zadovoljavajući ishod jest neadekvatnost prostornog kapaciteta. Taj problem nadilazi mogućnosti menadžmenta da sam rješava problematiku, te je u toku protekle godine ostvaren kontakt sa relevantnim nivoima uz akceptiranje i prihvatanje naših stavova i prijedloga, uz obećanje da će se angažman u realizaciji podići na veći ili na izvedbeni nivo

U Zavodu za bolesti ovisnosti je sa 31.12.2018. godine bilo zaposlenih 37 radnika, od kojih medicinskog kadra ukupno 24, i nemedicinskog 13 radnika. Procenat zdravstvenih radnika i saradnika iznosi 65 % od ukupnog broja uposlenih, što je u skladu sa standardima i normativima kadra, utvrdjenim Jedinstvenom metodologijom kojom se bliže utvrđuju kriteriji i mjerila za zaključivanje ugovora između nadležnog zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvene ustanove („Službene novine FBiH “ br: 34/13, 90/13), prema kojima je odnos medicinskog i nemedicinskog kadra 65% : 35%.

Izvršenje Programa rada

Program prevencije, dijagnosticiranja i svi terapijski postupci usuglašeni su sa doktrinarnim principima struke, standardima Agencije za kvalitet i akreditaciju (AKAZ), međunarodnim i domaćim vodičima i smjernicama za tretman ovisnika kao i preporukama Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) i Europskog monitoring centra za droge i ovisnost o drogama (EMCDDA).

Ukupni prihodi Zavoda su u 2018. godini rasli za 13% u odnosu na prethodnu godinu, a 6% u odnosu na plan. dok su rashodi Zavoda u 2018 godini su bili veći za 11% u odnosu na prethodnu godinu ili za 1% manji u odnosu na plan, što je rezultiralo ostvarenim suficitom u toku 2018. godine u iznosu od 105369 KM, odnosno Zavod za bolesti ovisnosti je finansijski poslovao pozitivno u naznačenom iznosu. Pozitivan bilans je prije svega izraz racionalnog discipliniranja potrošnje.

S poštovanjem!

Direktor
prim. mr. med. sci. Amir dr. Čustović
neuropshijatar

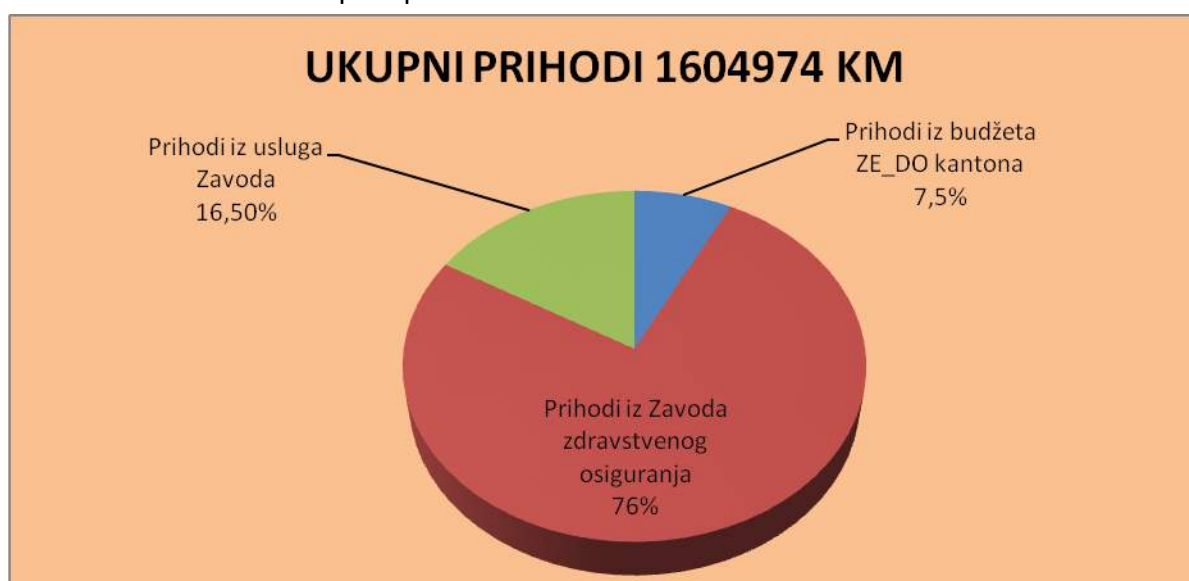
Broj: 05-37- 160-1/19
Zenica, 26.02. 2019. godine

VI PRILOG

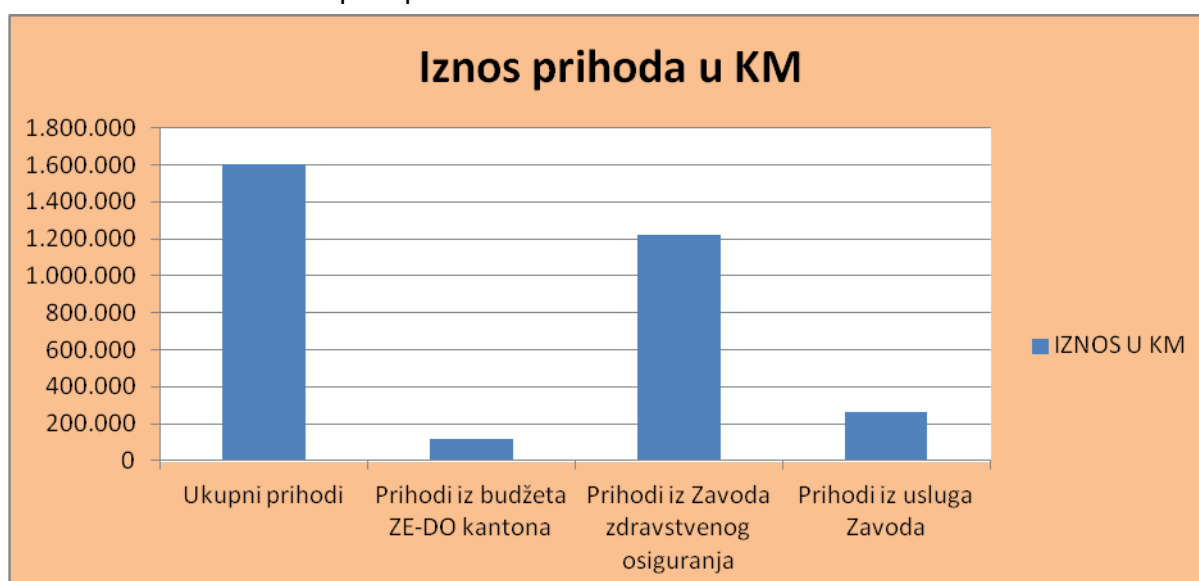
Tabela 1. Struktura ukupnih prihoda

PRIHODI	IZNOS U KM	IZNOS %
Ukupni prihodi	1.604.977	100%
Prihodi iz budžeta ZE-DO kantona	120.000	7,5%
Prihodi iz Zavoda zdravstvenog osiguranja	1.221.091	76%
Prihodi iz usluga Zavoda	263.883	16,50%

Grafikon 1. Struktura ukupnih prihoda

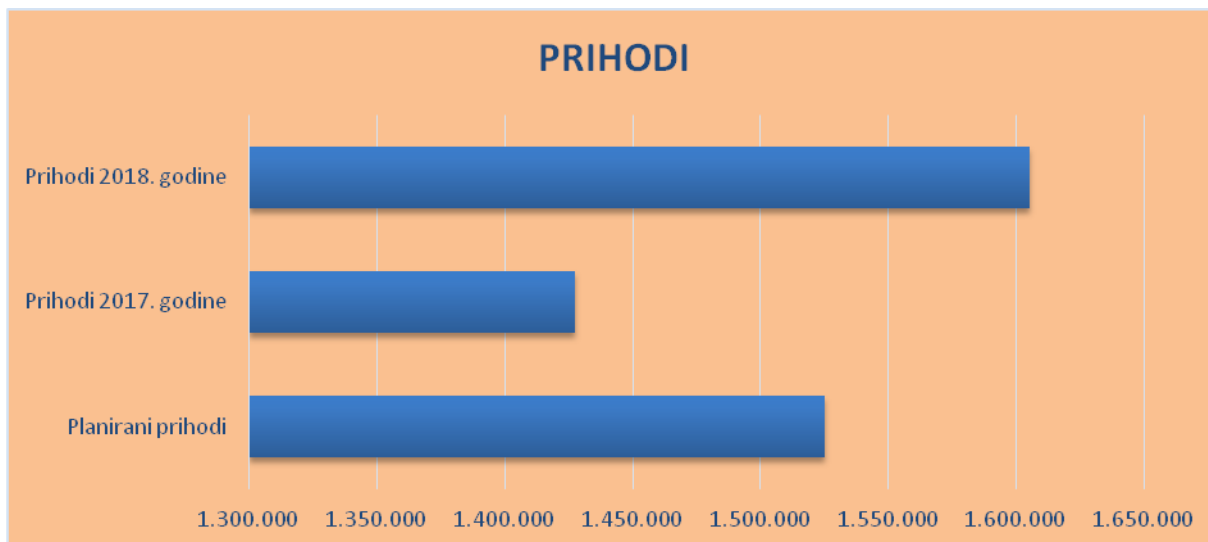

Grafikon 2. Struktura ukupnih prihoda

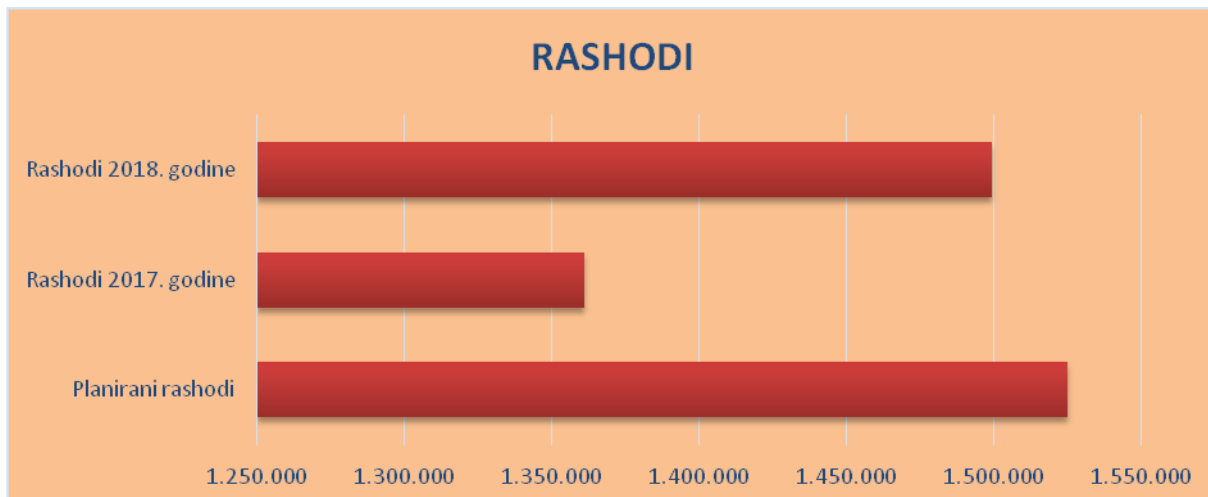

Tabela 3. Prihodi Zavoda

PRIHODI	IZNOS U KM
Planirani prihodi	1.525.000
Prihodi 2017. godine	1.427.265
Prihodi 2018. godine	1.604.974

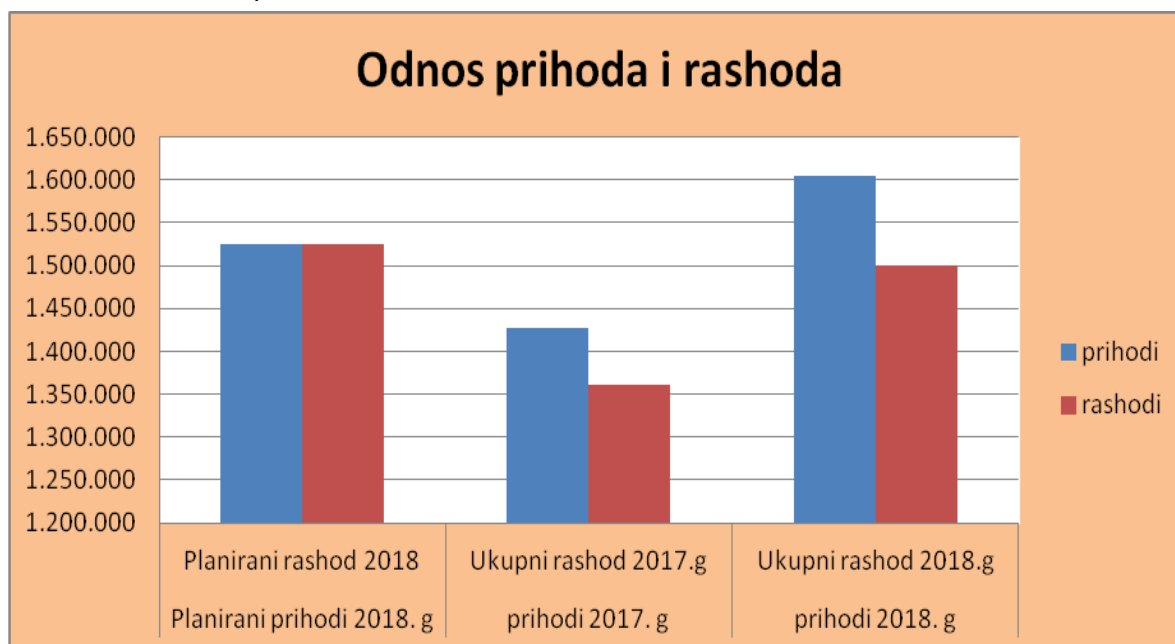
Grafikon 3. Prihodi Zavoda**Tabela 4.** Rashodi Zavoda

RASHODI	IZNOS U KM
Planirani rashodi	1.525.000
Rashodi 2017. godine	1.361.016
Rashodi 2018. godine	1.499.605

Grafikon 4. Rashodi Zavoda

Tabela 5. Odnos prihoda i rashoda

ODNOS PRIHODA I RASHODA		prihodi	rashodi
Planirani prihodi 2018. g	Planirani rashod 2018	1.525.000	1.525.000
prihodi 2017. g	Ukupni rashod 2017.g	1.427.265	1.361.016
prihodi 2018. g	Ukupni rashod 2018.g	1.604.974	1.499.605

Grafikon 5. Odnos prihoda i rashoda**Tabela 6.** Dobit Zavoda

OSTVARENA DOBIT	IZNOS U KM
Planirana dobit 2018. godine	0
Ostvarena dobit 2017. godine	66.249
Ostvarena dobit 2018. godine	105.369

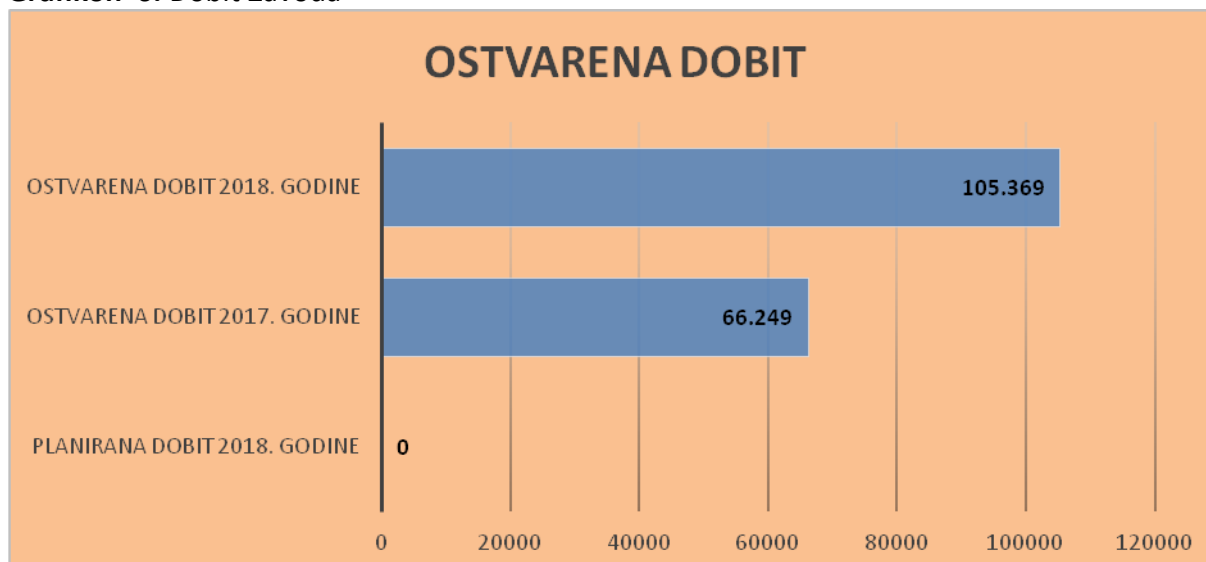
Grafikon 6. Dobit Zavoda

Tabela 7. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU JZU ZAVODA ZA BOLESTI OVISNOSTI ZA 2018 GODINU

R. BR	KONTO	ELEMENTI	PLAN I-XII 2018	IZVRŠENJ E I-XII 2016	IZVRŠENJ E I-XII 2017	IZVRŠENJ E I-XII 2018	INDEX 7:4	INDE X 7:5	INDEX 7:6
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		I PRIHODI							
1	6110	PRIHODI IZ BUDŽETA FONDA ZDRAV.OSIGURANJA	1,155,000	1,000,849	1,074,877	1,221,091	106	122	114
2	6110	PRIHODI IZ BUDŽETA ZE-DO KANTONA	120,000	108,000	108,000	120,000	100	111	111
3	6110	PRIHODI OD USLUGA OSTALIM KORISNICIMA-KANTONIMA	224,000	229,875	215,541	230,394	103	100	107
4	6110	GOTOVINSKI PRIHODI	12,000	21,655	11,260	12,980	108	60	115
5	6500	PRIHODI OD,SUBVENCIJA, POTICAJA ZAPOŠ.,REF. BOLOV. I SL.	5,000	14,034	9,275	11,389	228	81	123
6	6520	PRIHOD DONACIJA METADON	0	671,709	100,138	0	0	0	0
7	6521	PRIHODI OD ODLOŽENIH DONACIJA, DONACIJA I SL.	8,000	7,301	7,900	8,387	105	115	106
8		NAMJENSKI IZ.FINANS.MET-SUBOX	240,000	0	182,787	290,119	121	0	159
9	6610	OSTALI NEPOMENUTI PRIHODI, OTPISI REZERV.	1,000	2492	412	733	73	29	178
I UKUPNI PRIHODI:			1,765,000	2055915	1710190	1895093	107	92	111
PRIHODI BEZ SUPSTITUCIJE			1525000	1384206	1427265	1604974	106	116	113

II TROŠKOVI										
R.BR			ELEMENTI	PLAN I-XII 2018	IZVRŠENJE I-XII 2016	IZVRŠENJE I-XII 2017	IZVRŠENJE I-XII 2018	INDEX 7:4	INDEX 7:5	INDEX 7:6
1		5110	METADONSKA TERAP.-TEST TRAKE	10,000	16,361	8,103	5,939	59	36	73
2		5110	UTROŠAK LIJEKOVA-DETOX	15,000	17,160	12,507	13,821	92	81	111
3		5110	UTROŠ.MEDIC-SANITETSKOG MATERIJALA	4,000	5,294	4,339	2,800	70	53	65
4		5110	UTROŠAK MATERIJALA ZA METADONSKU TERAPIJU	3,000	1,055	948	1,265	42	120	133
5		5110	ISHRANA PACIJENATA-DETOX	46,000	41,175	43,815	33,374	73	81	76
6		5110	KANCELARIJSKI MATERIJAL	5,500	3,004	2,711	5,053	92	168	186
7		5110	MATERIJAL ZA ODRŽAVANJE	3,500	2,341	4,663	4,264	122	182	91
8		5110	TROŠKOVI MATERIJ.ZA ČIŠĆENJE I ODRŽ.RAD PROSTORA	3,500	3,971	4,425	4,526	129	114	102
9		5110	UTROŠAK METADONA/ DONAC./	0	671,709	100,138	0	0	0	0
10		5110	SUBOX-METAD.UTROŠAK KZZO	240,000	0	182,787	290,119	121	0	159
11		5120	TROŠKOVI ELEKTRIČNE ENERGIJE	9,000	7,511	8,295	6,359	71	85	77
12		5120	TROŠKOVI GORIVA I MAZIVA	8,000	3,578	4,312	6,259	78	175	145
13		5120	TROŠKOVI GRIJANJA	5,000	4,532	4,251	5,597	112	123	132
14		5130	TROŠKOVI REZERVNIH DIJELOVA	4,000	2,178	1,118	2,167	54	99	194
R.BR			ELEMENTI	PLAN I-XII 2018	IZVRŠENJE I-XII 2016	IZVRŠENJE I-XII 2017	IZVRŠENJE I-XII 2018	INDEX 7:4	INDEX 7:5	INDEX 7:6
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
15		5140	TROŠKOVI SITNOG INVENTARA	10,000	746	1,709	12,305	123	1649	720
16		5200	NETO PLAĆE	648,000	571,278	569,215	657,320	101	115	115
17		5200	POREZI I DOPRINOSI NA PLAĆE	448,000	401,399	401,898	467,824	104	117	116

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA
UPRAVNI ODBOR

Broj: 157- 19- 3- II/19
Zenica, 26.02.2019.godine

Na osnovu člana 23. stav 1. tačka n. i člana 24. Statuta Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, broj: 870 - 15- 2- XI/18 od 09.11.2018. godine, Upravni odbor na svojoj 19. sjednici održanoj dana 26.02.2019.godine, donosi

ODLUKU

o usvajanju Izvještaja o poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2018. godinu

I

Usvaja se Izvještaj o poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2018. godinu, u tekstu koji je sastavni dio ove odluke.

II

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjednik Upravnog odbora

Dr. Miroslav Šišić

Dostavljeno:

- 1 x Vlada Zeničko – dobrovojskog kantona putem Ministarstva zdravstva ZDK
- 1 x Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko – dobrovojskog kantona
- 1 x Odjeljenje zajedničkih poslova
- 2 x Arhiva U.O.